

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ה' (תשפ"ד)

אוצר פנימי גאוני הדורות והחסידות

◆ מקיץ ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | דרך הצדיקים להשפיע
שפע פרנסה לישראל
מילתא חדת"א

יב | ללא נגיעות
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יג | עשרה הרוני מלכות
הם נשמות השבטים
אוצר פנימי החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובהדרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

עבודת עבודה | אף פאָשר רואָה האָדעם קשײם רביס באַרף ימים וְשנים חיב להאָמין שײשועתו תבוא בהסח הדעת | בקריאת פרשה זו העת מסגלת לכל אדם להגאל ..... א

אמרי פנקס | ה' יתברך מכין מראש את כל צרכי האדם כדי שמייד שיבטח בו וקבלם | מעשה מהבעל שם טוב והמגיד מאר זיע"א ..... א

דברי יחזקאל | הסתיירה אם בטח יוסף כראוי ..... א

בת עין | הדייק בפסוק ..... ב

קדשת ציון | לעיני בשר הנה נראה שביאת השבטים למצרים הנה עבור הרעב אולם הסבה האמתית נסבבה על ידי ההשגחה העליונה ..... ב

באר משה | המנדדים שנה מעיניהם ועוסקים בתורה וזוכרים מהש"י זוכים להדבק בבגורא והש"י שורה עליהם ..... ב

שם משמאל | האדם מרגיש לפעמים שאבדה תקותו לכן משמים מאירים בהארות גדולות בזמנים קדושים כדי שיתחיל מחדש ..... ג

לקוטי שיחות | באור הענין שבני יעקב הראו עצמם שבעים ומה היתה טענת יעקב אבינו עליהם ..... ג

מחשף הלכן | עשרה הרגי מלכות הם נשמות השבטים ..... ג

עטרת ישועה | פאָשר מדברים בלשונות העמים מאבדים הפרנסה ..... ד

מחשף הלכן | תחבולות יצר הרע להחטיא את האדם ..... ד

חדושי בני יששכר | הדייקים בפסוקים ..... ד

אמרי שפר | באור נפלא בדייק הלשון וישתו וישפרו עמו' בשיח צדיקים בין הרה"ק רבי יהודה פסח מליפסק ורה"ק רבי מנחם מענדל מווארקא זיע"א ..... ה

אמתחת בנימין | הצדיק חש עצמו תמיד שרק התחיל בעבודתו יתברך .. ה

תורה אור | אי אפשר להגיע למקומו בגן עדן כל זמן שזוכר עניני העולם הזה ..... ה

באר משה | היצר הרע מיפּה לאדם את עניני העולם הזה כדי לבטלו מעבודת ה' ..... ה

שפתי צדיק | על האדם להתבונן שנשמתו לעולם לעשות רצון קונו ויתחרט על אשר נשקע בעניני עולם הזה ..... ה

עבודת ישראל | מי שנפקחו עיניו מביט רק בחסרונו בעבודת ה' ..... ה

דודאים בשדה | התאוות מונעים את האדם מעבודת הבגורא ..... ו

נעם אלימלך | התודות הנשמה על שנידה לעולם כדי לשבר התאוות ומהי להפך ..... ו

אוצרות גאוני הדורות

פרת יוסף | הכנת החלום הראשון לחלום השני שיהיה מהרהורי הלב ..... ו

יפח לקץ | עגש השוגג בעת חרון אף ..... ו

לקוטי חבר בן חיים | פתרון יוסף ללא ידיעת החלום ..... ו

פורת יוסף | הסבה שיוסף נתן עצה לפרעה ..... ו

רבי אברהם בן עזרא זצ"ל | אפלו לפי נימוסי מצרים ראוי יוסף להיות מלך ז

נחלת יעקב | עשה יוסף עצמו כמי שנתנפרו מעשיו לשמים כדי שלא יפירה ז

שפתי חן | דע יוסף על ידי חלום האלמות שהיה תבואה בביתו של יעקב ז

יפח לקץ | פחדו של יוסף ממדת הדיון ..... ז

פרי עץ חיים | בקשת יוסף מהשבטים שימסרו לו אחד מהם לבית האסורים ז

כתב סופר | ודוי על מניעת שמיעת התוכחה ..... ח

אמרי דעת | שירת הארץ לה' הארץ וגמלוהא ..... ח

לקט שכחה | יוסף ברך את בנימין שיהיה גדול ..... ח

פתחי תורה | לשיטת השבטים לשעבר צריך הגנב להיות עבד ..... ח

פלי יקר | עין טובה נפרת ונראית בעיניו של האדם ..... ח

דברי ישראל | עין טובה סגלה לפרנסה ..... ח

נזר הקדש | בריאות הגוף תלויה בעין טובה ..... ט

שבט מיהודה | על ידי עין טובה שורה ברכה בעולם ..... ט

שערי שמחה | בזמן השבע שורה השלום בעולם ..... ט

בית יהושע | שתו האחים יין במשתה יוסף כיון שלא קנאו במתנתו של בנימין ..... ט

מעשי צדיקים ..... י

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... יב

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד ..... יד

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת מקץ

סגלת הפרשה

השגחה פרטית

עבודת עבודה

אמרי פנחס

רבי מטולם פייש מטאהש זיע"א

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

אף כאשר רואה האדם קשיים רבים בארץ ימים ושנים חוב להאמין שישועתו תבוא כהסח הדעת | בקריאת פרשה זו העת מסגלת לכל אדם להגאל

ה' יתברך מכין מראש את כל צרכי האדם כדי שמיד שיבטח בו יקבלם | מעשה מהבעל שם טוב והמגיד מבאר זיע"א

כיון שאנו קוראין עתה ענגן הנה, היאך זכה יוסף להגאל גאלה פרטית, העת מסגלת לכל אדם שיזכה לגאלה כזו, להושע בכל ענינים פרטיים שלו, ולצאת מכל הקשיים, כל אחד בענינים הנצרכים לו, הן מה שצד לו בעניני הגוף, ובני חיי ומזוני, והן מה שצד לו בעניני הנפש, שמתרפק אל ה' ותורתו, ויושב בחשף וצלמות בגלות היצר הרע.

ייהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם וגו'. ופרש באור החיים שכל משף הב' שנים חלם בכל לילה זה החלום רק ששכחו, עין שם. ולכאורה קשה, למה הצדף דבר זה שיחלם כל הנ"ל.

וכמו ישועתו של יוסף באה בהסח הדעת, כי שתיים עשרה שנים ישב בכור חשוף, ולא ראה שום ניצוץ של ישועה, ופתאום כאשר הגיעה עת ישועתו, סבב הקדוש ברוך הוא את חלומו של פרעה, ששל ידי זה יצא מבית האסורים ונתעלה לגדלה.

ובאר הוא ז"ל, על פי מעשה מהבעל שם טוב שנסע עם מורנו הרב מענדיל המגיד מבאר ז"ל, ויצא הרב רבי מענדיל למים, ואמר לו הבעל שם טוב ז"ל: יהיה לך בטחון אמתי בהשם יתברך ויזמין לך מים. וכן עשה, ונודמן להם ערל ושאל להם אם פגעו בפוסקים שנגאברו ממנו שלשה ימים שהוא מבקש אותם זה ג' ימים, ושאלו לו אם יש עמו מים, ונתן לשמות לרבי מענדיל.

כן הדבר בכל אדם, כי אף שסובל קשיים רבים זמן ארץ ושנים רבות, ואינו רואה שום ניצוץ של ישועה, חוב להאמין כי ישועתו תבוא בהסח הדעת, כי לא לעולם יזנח ה', וכאשר תגיע עת ישועתו, יסבב הקדוש ברוך הוא סבות שונות, אשר על ידם יצא מתוך האפלה, ויזכה לישועה ולרוחה בשעתא חדא וברגעא חדא.

ושאל המגיד רבי מענדיל לרבו הבעל שם טוב, כיון שהערל הנ"ל לא נסע רק למעני לרות צמאני למה נוסע זה שלשה ימים. והשיב לו, שהשם יתברך הזמין אותו מקדם, שאם יהיה לך בטחון אמתי בהשם יתברך ימלא מחסורך.

ועל גאלה זו תקנו לברך בכל יום בתפלת שמונה עשרה, ברפת גואל ישראל, כמו שפרש רש"י הקדוש במסכת מגלה (י: ד"ה אתחלתא) דברכה זו נתקנה על גאלה פרטית, שייגאלנו הקדוש ברוך הוא מן הצרות הבאות עלינו תמיד.

הרי שגדול כח הבטחון שהשם יתברך מזמין למלא משאלות אדם קדם שיהיה לו הבטחון, על זה האפן באם יהיה לו בטחון.

ולכך מברכים גואל ישראל בלשון הנה, דקאי על מה שהקדוש ברוך הוא גואל את בני ישראל תמיד בכל יום. ואנו מברכים על זה ברכה בשם, שלש פעמים ביום, כי אנו מאמינים באמונה שלמה, כי אף בתוך הסתר הגלות, הקדוש ברוך הוא גואלנו בכל יום מצרותנו, ומתוך צרה ממציא לנו פדות ורוחה, להוציאנו מאפלה לאורה:

וכן באו גבי יוסף שתחלה בטח על שר המשקים, ונענש עד שהיה לו בטחון בהשם יתברך, לכן הזמין השם יתברך החלום לפרעה בכל לילה משף ב' שנים, שיהיה מוכן לגאלת יוסף מיד כשיהיה לו בטחון בהשם יתברך, והבן:

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאווה זיע"א

הסתירה אם בטח יוסף כראוי

מדרש רבה (בראשית רבה פט ג), 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו' (תהלים מ ה) זה יוסף, 'ולא פנה אל רהבים', על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתי והזכרתני' נתוסף לו ב' שנים. והמדרש הנה צריך באור, דבתחלה אמר שיוסף שם ה' מבטחו,

ואחר כך אמר על ידי שאמר זכרתי והזכרתני נתוסף לו ב' שנים.

מעשה הבעל שם טוב זיע"א

ויש לפרש על פי דברי קדשו של הבעל שם טוב הקדוש זיע"ע, שפעם אחת לא היה לו על צרכי שבת, ובערב שבת קדש באשמרת הבקר הלך ונגע על החלון אצל איש אחד, ואמר לו שצריך על צרכי שבת, ותכף הלך לרכבו. ומחמת ההתעוררות שבא ללבו על ידי הבעל שם טוב זיע"ע קם האיש תכף ממטו והלך החוצה לראות מי זאת, וירץ אחריו והשיגו. ויאמר לו, אם יצטרך על צרכי שבת למה יברח ולא ימתין עד שיתן לו. ויהאיש הנ"ל לא ידע אם הוא הבעל שם טוב, כי לא הפירו מעולם.

גזרת ההשתדלות תלויה במדת קלקול החטאים

והשיב לו הבעל שם טוב הקדוש זיע"ע, שלעולם עם כל איש הנולד בעולם נולד עמו פרנסתו, אף מחמת שהחטא גורם צריך לעמל על פרנסה, כמאמר הפתוח (לעיל ג ט) 'בזעת אפיק תאכל לחם'. אבל יש חלוקה, שכל אחד לפי ערך הקלקול כף צריך לעמל על הפרנסה, יש שפרנסתו בביתו, ויש מי שצריך לבקש מפרק לחמו, וכדומה. ואני כפי שגמרתי בדעתי, איני צריך לעמל רב רק לעשות איזה עשיה בלבד, וכאשר עשיתי מה שמטל עלי לעשות איזה סבה לפרנסתי בנדאי יעזר לי ה' יתברך, ואין לי שום נפקותא אם אתה תתן לי או לאו. עד כאן דבריו הקדושים.

ליוסף לא היה ראוי להשתדל

והנה בטחון נקרא שבוטח בה' בלי שום סבה, ומבטח נקרא הסבה בעצמה, ויוסף הצדיק לפי רוממות גדלת קדשתו היה צריך לבטח בהשם לבד, שיעזר לו בלי שום סבה כלל, רק כגמל עלי אמו. אף לפי שהיה שפל ערך בעיני עצמו ולא היה נחשב בעיני עצמו לכלום, לכן חשב שצריך לעשות לעזרתו איזה סבה גם כן, הינו שיאמר לשר המשקים כי אם זכרתי אתך וגו' והזכרתני אל פרעה.

באור דברי המדרש

ואמר המדרש 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו' זה יוסף 'ולא פנה אל רהבים', רצה לומר שיוסף הצדיק היה גדול, רצה לומר שהיה יכול לשום מבטחו

יהי רצון שנוֹפֵקָה לָהּ, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן:

קדשת ציון

רבי בן ציון מבאבוב זיע"א

לעיני בשר היה נראה שביאת השבטים למצרים היה עבור הרעב אולם הסבה האמתית נסבבה על ידי ההשגחה העליונה

ויבאו בני ישראל לשבר בתוך הבאים כי היה הרעב בארץ כנען, ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר וגו' (מב ה-ו).

יש כאן דיוק עצום, מה ענין לכאן כי היה הרעב, הרי כבר כתוב לעיל במקומו, כי היה הרעב בכל הארצות, גם הפוסק 'יוסף הוא השליט' אין כאן מקומו שפירא נאמר ונשנה במקומו.

אמנם יובן על פי דברי הפעל שם טוב וצ"ל, הובאו בספרים הקדושים (מאור עינים ויקהל ד"ה קחו מאתכם) על הפוסק 'מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ' (תהלים לו כג), פי אנו רואים הרבה פעמים שבני אדם נוסעים למרחקים לרגל מסחרם או משתדלים באיזה עסק ש'דרכו יחפץ', כלומר למען חפצו ורצונו שהוא רוצה בדרך זו, ולבסוף מתגלה שנצמח מנסיעה זו או השתדלות, ענין חדש שלא עלה על דעתם מעולם, כי 'מה' מצעדי גבר כוננו', אף על פי ש'דרכו יחפץ'.

וזה היה הענין בירידת השבטים למצרים, כי לעיני הרואים היה נראה שסבת ירידתם היא מחמת הרעב אשר חזק בארץ, והלכו לבקש אכל למו ולהביא טרף לביתם, אבל באמת היה הדבר מן השמים כדי שיתגלו כל הדברים שהיו צריכים להתגלות בפגישתם עם יוסף אחיהם.

וזה שרמזו לנו בפסוקים הנ"ל, ויבאו בני ישראל לשבר, והיה נראה בתוך הבאים כי היה הרעב בארץ כנען וזו היא סבת ירידתם, אבל האמת היה כי נסתבב בן מאת הבורא יתברך שמו בעבור יוסף הוא השליט על הארץ, ומה' מצעדי גבר כוננו שיתגלה להם יוסף ויתגלו כל הדברים שהיו צריכים להתגלות על ידיהם:

לבחינת חיים, והבין בדעתו שהכל הוא בהשגחה פרטיות ולמעלה מן הטבע, נתרומם ונתעלה הסטרא דקדשה ונשפל ונכנע הסטרא אחרא.

וזהו ופרעה הוא הסטרא אחרא, חלם רצה לומר שפרעה הינו הסטרא אחרא נעשה בחינות שנה, ותכף התחילה לצמח הישועה ליוסף מסטרא דקדשה, כמו שכתוב והנה עמד על היאר.

'רגלא דתרמודאי' רומז לענין זה

וזהו עד שתכלה רגל מן השוק, מהו רגל, ריגלא דתרמודאי (שבת כא:). פרוש, 'רגל' הוא מלשון רגילות, 'תרמודאי' הוא לשון תרדמה בחינת שנה, והינו עד שתכלה בחינת שנה הנעשה על ידי מה שסבורים שהעולם מתנהג על ידי רגל, הינו רגילות בחינת דרך הטבע.

בחינת 'נים ולא נים' שאף שנופל לתאוה ומחשבה רעה מעורר עצמו מיד

הגם שאי אפשר להיות בבחינת חיים ממש, הינו לבא לבחינת הודפכות הקמיות מכל וכל, ולשבר כל המדות רעות ותאוות רעות, ולמאס בעולם הגשמי שהוא בחינת שנה ממש.

אף על פי כן צריך להיות זהיר ורזיז ביותר שלא להיות משקע חס ושלום בשום מדה רעה או תאוה רעה, רק בבחינת נים ולא נים (פסחים קכ:), הינו תכף שנפל במחשבתו המדה רעה או תאוה רעה אזי צריך להזכיר את עצמו, ולדחות אותה, ולעורר את עצמו מתרדמת השנה, ולרחק אותה מכל וכל.

ובחינה זו נקרא רגל, שרגל בגימטריא נכו"ר (עץ חיים שער הכללים פי"א), ולכך הקשה הגמרא מאי רגל, וריגלא דתרמודאי. הינו שתכלה זו הרגל שאינה יכולה אז לעורר את עצמה מבחינת שנה להיות בבחינת זכירה קדם שיבא לידו התאוה רעה, ועל כל פנים בעת שבא לידו התאוה רעה יהיה בבחינת נים ולא נים, לעורר את עצמו תכף מתרדמת הזמן, ולא להשתקע חס ושלום על ידי בחינת השנה.

שהיא הסבה גם כן בה' לבד, שלא היה צריך לחשב שצריך לעזרתו איזה סבה, רק לבטח בה' לבד שיושיע לו בלא שום סבה, ולא היה צריך לפנות אל רהבים. ולכן על ידי שאמר לשר המשקים 'זכרתי והזכרתני', שתלה בטחונו שיעזר לו ה' יתברך על ידי סבה של שר המשקים, היה בזה לפי ערכו הגדול קצת פגם, ולכן נתוסף לו ב' שנים:

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

הדיוק בפסוק

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם וגו' (מא א). והקשה האור החיים (שם) שהיה צריך להתחיל ספור המעשה מויחלם.

כשמשפיל הסטרא אחרא מתעלה סטרא דקדשה

ונראה לי על דרך זה, דהנה זה לעמת זה עשה אלקים' (קהלת ז יד), וכשאדם משפיל ומכניע את הסטרא אחרא עד גמריא, ומשבר כל המדות רעות ותאוות רעות, ומאמין שהכל ביד ה' ולמעלה מן הטבע, אזי נתרומם ונתעלה סטרא דקדשה.

בחינה זו נקראת חיים

ובחינה זו נקראת בחינת חיים, שהוא עקר החיים להדבק בחי החיים, ולהאמין שהכל הוא בהשגחה פרטיות ולמעלה מן הטבע. אבל כשאדם חושב חס ושלום בדעתו שהכל מתנהג על פי הטבע, אזי נותן כח בסטרא אחרא וחס ושלום משפיל כח וכו', ונקרא בחינת שנה.

הרמז בכתוב 'ויהי מקץ' וגו'

והנה יוסף מחמת שהיה תולה בטחונו באדם, והיה חושב שהעולם מתנהג על פי הטבע, ותלה הישועה בפרעה, והיה אז בחינת שנה, ונתן כח בסטרא אחרא חס ושלום, ומחמת זה נמנע הישועה ממנו ולא היתה יכולה לבא.

לפיכך ויהי מקץ שנתים ימים, פשען משנתו הינו מבחינת שנה וכא

פרשת מקץ

ויוזכרים מהשי' זוכים להדבק בכורא והשי' שורה עליהם

ויהי מקץ שנתים ימים. מלת שנתים היא לשון שנה, פי ההמונים ופשוטי העם מבלים ימיהם בשנית ותרדמת הזמן, ועליהם נאמר 'עד מתי עצל תשכב

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר (מא א)

באר משה

רבי משה אלקיים ברעיה מכוניץ זיע"א המגידים שנה מעיניהם ועוסקים בתורה

מתי תקום משנתך. לא כן מדת הצדיקים השלמים, שהם תמיד בהקיץ, ולילה פיוס יאיר בלמודם, ומגידים שנה מעיניהם להגות בתורת ה' יומם ולילה.

כמו שכתוב 'עורה כבודי עורה הנבל

וכנור אעירה שחר'. שְׁדוֹר הַמֶּלֶךְ עָלָיו השלום השתפח בעצמו בגדל מעלתו אשר הוא מעורר השחר, שהוא אתערותא דלתתא לשחר ולבקש אחר השם יתברך ברוך הוא, ואין השחר מעורר אותו להמתין על התעוררות עליון.

הרמז בלשון הפסוק

וְזָה מְרֻמּוֹ לְנוּ הַכְּתוּב, וְיִהְיֶה בְּגִימַטְרִיאַל, אַל, בְּטַעַם זָקָף גְּדוֹל, לְרַמּוֹ שְׁזָהוּ מִגְדַל חֲסֵדֵי הַבוּרָא יִתְבַרֵךְ וְזָקוּפָה גְדוֹלָה לְהַצְדִּיק. מִקֵּץ, בְּהִיּוֹתוֹ תָּמִיד בְּהִקִּיץ שְׁלֹא לִישֵׁן בְּתַרְדֵּמַת הַזְּמַן, וְלִהְיוֹת תָּמִיד זוֹכֵר בּו יִתְבַרֵךְ, שְׁלֹא לִשְׁכַח אֶף רַגַע אַחַת מֵאֵתוֹ יִתְבַרֵךְ.

וְאֵז שְׁנֵתִים יָמִים, אֶצְלוֹ אֵין הַפְּרוּשׁ שְׁנֵתִים, לְשׁוֹן שְׁנָה פְּנ"ל אֶצֶל הַהֶמְנוּנִים, לֹא כֵן הוּא, שֶׁהוּא לֹא יִבְלֶה שְׁנוֹתָיו בְּשֵׁינַת וְתַרְדֵּמַת הַזְּמַן. אֶף שְׁאֶצְלוֹ נַעֲשֶׂה בְּחֵינַת שְׁנֵתִים יָמִים, לְשׁוֹן מִשְׁנָה וְכִפְּל פְּנ"ל. שְׁעוֹלָה וּמְתַדַּבֵּק בְּהַבוּרָא, וּמְשִׁיג אִוּרוֹת הָעֲלִיוֹנִים הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים הַיְדוּעִים, שֶׁהֵמָּה בְּמִקּוּמָם אִוּרוֹת בְּהִירִים רוּחָנִיִּים, בְּהִשְׁגַת הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה.

וּמִדָּה בְּמִדָּה גַם הַבוּרָא יִתְבַרֵךְ שְׁמוּ מִצְמָצֵם עֲצָמוּ כְּכִכּוֹל לְאָדָם הַצַּדִּיק, לְשׁוֹת עָלָיו וּכְקָרֵב יָמָיו וְשָׁנָיו כְּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְנַעֲשִׂין יָמָיו בְּחֵינַת שְׁנֵתִים יָמִים, שְׁמִיּוֹ הֵן בְּכִפְּל הַקְּדוּשָׁה, בְּהַשְׁיָגוֹ הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים, עַל יְדֵי שְׁמִשְׁגַּי הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה, וְשֶׁהַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ בְּרוּךְ הוּא כְּכִכּוֹל מִצְמָצֵם עֲצָמוּ אֵלָיו, לְשׁוֹת בְּיָמִים שְׁלוֹ לְמִשָּׁה.

וְאֵז וּפְרַעַה חֵלֶם, גְּלוּי אֱלֹהוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ נִתְחַזַּק מְאֹד עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הַזֶּה, מִלְּשׁוֹן 'וַתְּחַלְמֵנִי' (ישעיה לח טו), או הַדָּר חֵלִים בְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא (מנחות לה):

ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישכר למצרים

(מא נו)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

האדם מרגיש לפעמים שאבדה תקנתו לכן משמים מאירים בהארות גדולות בזמנים קדושים כדי שיתחיל מחדש

יש להבין למה פתח את כל האוצרות שהיה בהם די לשבע שנים. אולי לסלק הרעב של מהומה. ולעמת רעב של מהומה זה נמצא נמי בכל אדם בעבודת ה', שלפעמים נדמה לאיש שאבדה תקנתו, והוא מעין רעב של מהומה, ובשביל זה

פותחין מן השמים בזמנים מקדשים הארות גדולות אשר לפעמים נדמה לאיש שרוח אחרת עמו, והוא רק לסלק היאוש הנורא למען יתחיל מחדש ברב חזק ואמץ, כי לא אבדה תקנתו ועדין בידו להיות מהשרידים אשר ה' קורא, והמשפיל יודע שאם לא יתחיל בעבודה מחדש, כל ההארה תעלה בתהו, ואף הבלתי משפילים מתמרמרים על נפשם שמאומה לא נשאר בידם, ולא מחכמה ישאלו על זאת (שנת תרע"ד):

למה תתראו (למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל וכני עשו כאלו אתם שבועים, כי באותה שעה עדין היה להם תבואה, רש"י) (מב א)

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

באור הענין שבני יעקב הראו עצמם שבועים ומה היתה טענת יעקב אבינו עליהם

בני יעקב היו חזקים בבטחונם שהקדוש ברוך הוא לא יעזוב את יעקב ובני ביתו בימי הרעב. ובראותם שיש להם תבואה בעת שכל אנשי ארץ כנען רעבים, היה ברור להם שזכו לברכה אלקית שלמעלה מן הטבע.

ולכן, אף שלמעשה היתה להם תבואה רק 'באותה שעה' – מפל מקום לא היה שום ספק בלבם שגם להבא משיף הקדוש ברוך הוא לפינסם באפן נסי (בנהגת הקדוש ברוך הוא עם האבות בכלל), ולכן הראו עצמם כאלו הם שבועים (ברב תבואות), כי כף הרגישו בבטחונם החזק בה'. ועל הנהגה זו טען יעקב למה תראו עצמכם כאלו אתם שבועים.

באור הענין על הדרך הרמז: השעם לזה שארץ מצרים היתה מקור שפע התבואה והלחם לכל הארצות, הוא לפי שהיא היתה מקורה של התבואה הרוחנית, שענינה 'חכמה'.

וזהו השעם (הפנימי) שמכל הארצות באו לשכר בר ('חכמה') מארץ מצרים דוקא – כי מצרים היתה מקורה של 'חכמה', כדאיתא בזהר (ח"א (מדרש הנעלם) קכה). ש'היתה חכמת מצרים יותר מפל העולם'.

אמנם, במה דברים אמורים – באמות העולם, אבל בני ישראל אינם זקוקים כלל לחכמת מצרים עבור למוד החכמה. וזהו השעם הפנימי לזה שבפעם

לא היו בני יעקב צריכים לשכר בר במצרים. **על** פי זה יוכן גם טענת יעקב למה תתראו, כי דבר זה, שישאלו אין נזקקים כלל ל'חכמת מצרים', יכול לגרם לטענה מצד העמים. כי אף שגם האמות יודעים שהקדוש ברוך הוא בחר בנו מפל העמים ונתן לנו את תורתו, ויש הבודל בין ישראל לעמים, מפל מקום הרי בהדיעה בעניני העולם – לכאורה דומים הם לבני ישראל, וגם אצלם ישנם חכמות אלו.

אלא שאלבא דאמת אין בני ישראל זקוקים כלל (בשנים פתוקים) לחכמי האמות אלא הכל בא מן התורה עצמה (ועל כל פנים מחכמי ישראל), כי גם בידיעות אלו יש ה'הבדלה' בין ישראל לעמים.

רק מצד חשף הגלות נוצר המצב שיש צורך 'לשכר בר' מחכמי האמות. אבל 'באותו הזמן', בבא משיח צדקנו, שוב יחזרו כל חכמות אלו לחכמי ישראל (ולא יצטרכו לחכמי האמות), ויהי' עתה תבוא מן התורה עצמה – פי 'תרבה הדעה והחכמה', ויהי' ישראל חכמים גדולים. . פי מלאה הארץ דעה את ה' פמים לים מכסים, במהרה בימינו ממש:

וירדו אחי יוסף עשרה לשכר בר ממצרים (מב א)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

עשרה רגני מלכות הם נשמות השבטים

וירדו אחי יוסף עשרה לשכר בר ממצרים. אפשר לרמוז במה שאמר רבנו האר"י ז"ל (שער הפסוקים פרשת ויצא), דעשרה הרוגי מלכות הם נשמות עשרה שבטים שמכרו את יוסף, וכתב שמיתת עשרה הרוגי מלכות עשתה פעלה גדולה בעולם העליון אשר כמזהו לא נהיתה וכמזהו לא תוסיף, שעל ידי מיתתם העלו ניצוצות הקדשה מתוך הקלפות מעולם העשרה.

והכל רמזו בתורתנו הקדושה, דהנה המקרא הנה תבת עשרה יתרה, ועוד, תבת ממצרים יתרה, אלא לרמוז בא, ד'מצרימה' גימטריא 'עשרה'. וזהו הפנה וירדו אחי יוסף, הם נשמות השבטים, ירדו בעשרה, הם עשרה הרוגי מלכות, דהינו נשמותיהם ירדו בעשרה הרוגי מלכות, כדי לשכר בר ממצרים, דהינו להעלות ברוחי וניצוצי הקדשה ממצרים, היא עולם העשרה כאמור:

אם ישך משלח את אחינו אתנו נרדה ונשברה לך אכל (מג ד)

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א

כאשר מדברים בלשונות העמים מאבדים הפרנסה

במסורה 'נרדה ונשברה לך אכל', ובבעל הטורים ג' במסורה: הקא, ואידך 'נרדה פלשתים לילה' (שמואל א' יד לו), ואידך 'נרדה ונבלה שם שפתם' (בראשית יא ז).

כי כל ענין לעבד על השפעת צרכי גשמיות בפרנסה הוא ירידה לאיש צדיק כמבאר בספרים, יען כי כל מעשיו הוא תמיד להיות בדבקות הבורא ובעבודת השם ותבונה, אולם יען כי צריך הדבר לעבודתו ותבונה שמו, כי בלעדי זאת אין חיוק לתורה ומצות כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ח) אם אין קמח אין תורה.

אולם כעת חוטפים האמות העולם שפע פרנסתנו ועם ישראל המה עניים דחופים ומדלדלים, והסבה לזה הוא, יען שלומדים לשונות העמים, וזאת הוא הגורמת שיעל ירי זה בכחם לחטף השפע מאתנו וחקמנא לצלן, כי מציינו בדברי חז"ל שנגאלו ישראל ממצרים בשביל שלא שנו שם ומלבושיהם ולשונם.

באור רמז המסורה

וזהו פרוש המסורה נרדה ונשברה לך אכל, כי באמת ירידה הוא לנו השפעת האכל ופרנסה, כי ירידה הוא לאיש צדיק לעבד על צרכי אכילה וגשמיות, עם כל זה באשר הוא צריך לעבודת השם אזי נרדה בשביל זה.

וכא המסורה כשואל, 'נרדה הפלשתים לילה', מדוע בגלות שנקרא לילה ירדה שפע הפרנסה להאמות העולם שהמה בחינת פלשתים, ועל זה מפרש 'נרדה ונבלה שם שפתם', יען ששנו לשונם ונבלה את שפתם בדברים לשונות העמים, לזה בכחם לחטף את השפעה חס ושלום, ועל זה צריך לשמור שלא לדבר בלשוניהם ותחזור שפע פרנסה לזרע ישורון:

כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים. ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה וגו' (מג י"א)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תחבולות יצר הרע להחטיא את האדם

אפשר לפרש הפסוקים האלה בדרך רמז, בהקדים מה שכתבו חכמי המוסר זכרונם לברכה, דיצר הרע פלו מלא מרמות ותחבולות, ומביא עצות מרחוק, ומדחה אדם מדחי אל דחי. בתחלה אומר לאדם, כל מה שיעשה עד עשרים שנה אין עליו שום ענין, משום שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה ולמעלה.

וכשיגיע לעשרים שנה אומר לו, ידוע לך מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ד:): מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד, וכיון שמעלת תשובה גדולה ממעלת צדיקים גמורים, אם כן טוב לך שתעשה עברה חמורה ותטעם טעם העברה ותפרש ותחזור בתשובה, ותהיה מעלתך גדולה יותר ממעלת הצדיקים. והוא מתהפך בתחבולותיו, ורוצה להטמיעו מעברה לעברה עד שישתמע ולא יוכל לעלות.

והנה בעונותינו הרבים כמה וכמה ארע להם זה הדבר. באמת יש שמתחרטים ומתנחמים ועושים תשובה אחר חמשים שנה, ותשובתם מקבלת אכל אינה כל כך כמו הראשונה. והגורעה היא בסוף ימיו, אף על פי שהיא מקבלת אינה דומה לראשונה. באמת התשובות חלוקות, ומי שעושה תשובה כראוי מאהבה אפלו בסוף ימיו, ודאי דמקבלת ורצויה כמי שלא חטא:

כשהגיעו ימי הזקנה מתחרט שלא שב קדם

וזהו באור הפתובים, כי לולא התמהמהנו, בא לרמז על מי שהגיע לחמשים שנה ומתחרט על מה שעבר עליו, ומתנחמים הגוף והנפש ואומרים כי לולא ראשי תבות גימטריא חמשים, כלומר, התשובה שלנו גרועה שנתעכבנו עד עכשו. כי עתה שכנו מלשון זקנה ושיבה, דהיינו, עכשו בא עת הזקנה והשיבה ואין התשובה רצויה כל כך.

זה פעמים, דהיינו, זה שתי פעמים פתנו יצר הרע והדיחנו, קדם הגיענו לכלל עשרים פתנו בטענת שבית דין של מעלה אין מענישים רק מעשרים שנה, ובהגיענו לעשרים שנה פתנו בטענת במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד, וצריך לעבר עברה גדולה דלחזור בתשובה כדי שתקרא בעל תשובה גמורה. ובה דחה אותנו מדחי אל דחי, עברה גוררת עברה, עד שהטמיע אותנו עד עכשו ימי זקנה ושיבה.

גם כימי הזקנה אפשר לעשות תשובה שלמה

וכיון שהתחרטו, משיב להם יצר הטוב עצה טובה ונכונה, וזהו ויאמר

אלהם ישראל אביהם, הוא יצר הטוב, דישראל אותיות 'ישר אל', הוא יצר הטוב שבא ישר מאת האל, שאינו מורה לאדם כי אם דרך ישרה ונכונה. ומה אומר להם, אם כן אפוא זאת עשו, כלומר, אף על פי שעכשו הזקנתם יש לכם תקוה, וזהו התקוה, זאת עשו, התשובה נקראת זאת, לפי שהיא שיכא בכל עת לכן ראוי להקרא זאת.

והתשובה היא קחו מזמרת הארץ בכליכם, הארץ האמורה כאן היא לרמז על ארץ העליונה, היא השכינה, דהיינו שתקחו דבר שמשמח ארץ העליונה היא השכינה, ודבר המשמח השכינה הם מצות ומעשים טובים. והמעשים טובים שתעשו הם ירשמו ויראו בכליכם שהם הרוח והנשמה, לפי שהרוח הולך לגן עדן התחתון והנשמה עולה לגן עדן העליון, וכל עלייתם היא על ידי מעשים טובים. וזהו והורידו לאיש, הוא הקדוש ברוך הוא שנקרא 'ה' איש מלחמה' (שמות טו א), תוליעו בכליכם מנחה:

ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש וגו' (מג י"א)

חדושי בני יששכר

רבי דוד מסאניני-דינוב זיע"א

הדיוקים בפסוקים

יש להבין למה זה הקדים יעקב אבינו קדם לעצתו בתבות אלו אם כן אפוא זאת עשו' שמשמע שהמציא אינהו חדוש ועצה עמקה, אם כפשוטו על שליחות המנחה, הלא כבר עשה כן מנחה לעשו ככתוב בפרשת וישלח 'כי אמר אכפרה פניו במנחה' (בראשית לב כא).

וגם למה אמר 'מזמרת הארץ', הלא חשב ומנה בפרוטרוט אינהו מינים שיוכלו לו. וגם למה אמר 'בכליכם', והא ממילא לא יוליעו מנצנצן למצרים בכפיהם אלא בכלים.

וגם למה אמר 'הורידו לאיש, אף על פי שמאריך כנען לארץ מצרים שיך לשון הורדה כפתוב בענין זה כמה פעמים, אבל יעקב לא הזכיר בדבריו לשון ירידה רק בזה, ואחר כך סים 'קחו בידכם' - תשיבו בידכם - 'קומו שובו' - ולא אמר לשון הורדה.

'קחו מזמרת הארץ' - רמז להם שירת הארץ כפרק שינה

אכן נראה, דהנה כאשר ספרו בני יעקב לאביהם את כל הקורות אותם פתחו ואמרו 'דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות'.

להעביר כח הזוכר מזה העולם, כי אי אפשר לירש מקומו בנגן עדן כל זמן שזוכר אפילו מקצת דמקצת מעניני עולם הזה:

באר משה

רבי משה אלנקיב בריעה מסו'ניץ זיע"א
היצר הרע מיפה לאדם את עניני העולם
הזה כדי לבטלו מעבודת ה'

יפרעה חלם' – מחמת שיצה"ר הנקרא בשם פרעה, אותיות פ"ה ר"ע, שהוא הערף, העומד לנגף האדם לנגדו לבטלו מעבודתו ית', והוא החולם לו חלומות שוא ושקר מהכלי העולם הזה ושטותיו לטורדו ולהטעותו בעסקיו המרבים בעסקי מקח וממכר ופרנסה ודומיהן, ובאמת מי שנגע ידאת ה' בלבבו, הוא ממעט עסקיו ומרבה כבוד שמים:

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א
על האדם להתבונן שנשתלה לעולם
לעשות רצון קונו ויתחרט על אשר נשקע
בעניני עולם הזה

יוסף רומז להנשמה, ובימי הילדות הוא משלף בבור נחשים ועקרבים, והוא ענין התאות רעות וכל האסורים שהנמשך אחריהם הוא כמו בור מלא נחשים ועקרבים להנשמה שיש לה צער גדול מזה, ואח"כ היא נמכרת לעבד, הוא ענין מו"מ שעוסק בו תמיד וראשו ורבו הוא מטרד רק בזה, ועובד בהנשמה צרכי גופו ועניני עוה"ז, שזהו כמו שמכר אותה לעבד, שהנשמה אינה נהנית מכל זה. ואחר כך כשכא בשנים מתחיל להתלישב עצמו קצת למה נשלח לעוה"ז, וכי לענינים אלו לבד, ומפשפש במעשיו לשוב עליהם, והוא ענין אכל אשמים אנונו כי ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, שהנשמה מתחננת ומעוררת בכל פעם להגוף:

ענוה

עבודת ישראל

רבי ישראל מסו'ניץ זיע"א

מי שנפקחו עיניו מביט רק בחסרונו
בעבודת ה'

יפרעה חלם', רומז על יצה"ר המקשה ערפו ונדמה לו כחולם חלום. והנה עמד על היאר', פרוש שאדרכה מונאה בלבבו, ברוך ה' שאני למדן וכו', ואשרי לי ולנשמתי וכו', אבל מי שזוכה שנפקחו עיניו, אדרכה מביט בפעם בפעם גדל חסרונו בעבודת ה', ועל ידי זה נשבר ונדרכה ושכ אל ה' וירחמהו:

כך נהנו מהמסכה שלו, כאלו שתו, ומחמת רב התענוג כאלו נשתפרו.

ומעתה יונח מאד תבת 'עמו', הכונה וישתו וישפרו 'עמו' עם יוסף עצמו, וכזה שהתענוגו ממנו נחשב כאלו שתו ממש, ואם בן גם אנכי שתיתי בכאן, עד כאן שמעתי, בין והתבונן (וראה תפארת שלמה):

ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הנביע באמתחת בנימין (מד יב)

אמתחת בנימין

רבי בנימין מזאלו'ניץ זיע"א
הצדיק חש עצמו תמיד שרק התחיל
בעבודתו יתברך

שמעתי אומרים בשם הישיש המפלא מורנו הרב ליפה זה"ה מחמעליניק, דאם שואלים לצדיק האיד הוא בעבודת השם יתברך, ישיב שאינו יוצא כלל, שאינו יכול להתפלל וללמד ולעשות מצות פראוי ונכון לו יתברך, רק שהתחלה הוא אצלו שמתחיל לעבד יתברך, ומי לנו גדול ממושה רבנו עליו השלום שאמר לפני מותו א'תה החלות להראות את עבדך כו' (דברים ג כד).

ואם ישאלו לקטן שבקטנים האיד הוא בעבודתו יתברך, ישיב שפרוץ ה' הוא יוצא ידי שמים בכל תנועותיו, שמתפלל ערב ובקר, והולך לבית הכנסת ואומר תהלים דבר יום ביום, ולפעמים נותן פרוטה לעני ושאר מצות, והכל עושה בשלמות גדול שאי אפשר לעשות יותר, ואין לו יתברך עליו כלל, ונגמר כל צרכי העבודה המטל על האדם.

וזה אמרו ויחפש – כשאדם מחפש במעשיו, בגדול – היינו במי שהוא צדיק, החל – רצה לומר אין לו בעבודתו יתברך אלא התחלה שמתחיל לילך בעבודתו, ובקטן – היינו בפחותי הערף, כלה – רצה לומר שיאמר בדתו שכבר כלה כל צרכי עבודה המטל עליו ואין יתברך עליו כלום, עד כאן, דברי פי חכם חז:

הנה תארו אותו לאיש גאה וגאון וברעתו פי לו כל הארץ לכן ידבר גבוה ויצא עתק מפיו וזהו שאמרו 'האיש אדני הארץ'.

לכן כשהסכים יעקב לשלחם שוב אליו עם בנימין, התבונן והמציא להם עצה להשפיע על האיש הזה מדת ענוה ולהורידו מגאותו שמדמה שהוא אדון הארץ, והעצה לזה היא קחו מזמרת הארץ. **דהנה** איתא בפרק שירה: הארץ מה אומרת לה' הארץ ומלואה. וזה מה שאמר להם יעקב קחו מזמרת הארץ, הפסוק הזה שהארץ מזמרת פי לה' הארץ ומלואה, ולא האיש הוא אדון הארץ, זאת קחו בכליכם, פרוש במחשבתכם, כמו שפרש זקני באגרא דכלה וצ"ל לדרפו מלשון 'בנכליהם אשר נכלו לכם' (במדבר כה יח), דהינו להשפיע עליו מדת ענוה ולהורידו מגאותו. וזהו שאמר קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש. ומישב בזה כל הדקדוקים הנ"ל (וראה אמרי יוסף):

וישתו וישכרו עמו (מג לד)

אמרי שפר

רבי ירחמיאל מליפסק-אוסטרובצא זיע"א
באר נפלא בדיוק הלשון וישתו וישכרו
'עמו' כשיח צדיקים בין הרה"ק רבי
יהודה פסח מליפסק והרה"ק רבי מנחם
מענדל מווראקא זיע"א

אמר המאסף והמסדר, נכד המחבר: שמעתי ממורי זקני הרב המחבר זה"ה, שבעת היותו אב"ד דקהלת קדש מאנגי'שאו בימי נעוריו, שבת אצלו פעם אחת אביו הרב הקדוש סבא קדישא מרן רבי יהודה פסח מליפסק (תלמיד החוזה מלובלין ועוד צדיקים זיע"א), ומשם נסע לעיר גריצא דרף עיר ווארקי. **ובעת** היותו בעיר ווארקי, הלך להקביל את פני הרב הצדיק הקדוש כבוד קדשת מורנו הרב רבי מרדכי מנחם זצוק"ל מ"ש, וכבוד הרב הקדוש במשקה קאווה, ובעבור שמנהג כבוד קדשת אבי אדוני זקני היה, שלא לשתות שום משקה קדם התפלה, ועדין היה אצלו אז קדם התפלה, על בן לא רצה לשתות.

ושאל אותו הרב הקדוש מהר"ם זצוק"ל: אם בן במה אכבד את כבוד קדשתו. והשיב לו במתק לשונו: הנה פתיב אצל אחי יוסף וישתו וישכרו עמו, ולכאורה תבת עמו מיתר, כמו שמדקדק רש"י ו"ל. **אבל** הנכון, פי מצינו לשון אכילה ושתיה אצל הנהנה מזיו השכינה, כמו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו (שמות כד יא), וזה גם בן הפרוש אצל אחי יוסף, שכל

• לשונות של אור •

עולם הזה

תורה אור

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א
אי אפשר להגיע למקומו בנגן עדן כל
זמן שזוכר עניני העולם הזה

אפילו צדיק גמור כשהולך לגן עדן צדיק טבילה בנהר די נור, והטבילה הוא

תאווה

דודאים בשדה

רבי ראובן מו'רנובצה זיע"א

התאוות מונעים את האדם מעבודת הכורא

עקר המניעה לאדם מעבודת הכורא יתברך מחמת שאדם משקע בתאוות וכו', וזה שכתוב 'ויראו את צרות כספיהם' - שראו

צרות התאוות שהוא המונע לאדם מעבודתו, לזה 'ויראו', והכו:

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

התורות הנשמה על שיררה לעולם כדי לשבר התאוות ותהי להפך

'ויאמרו' בי אדני ירד ירדנו בתחלה לשבר אכל' - רצה לומר שהם מתודים,

רבנו של עולם, באמת שירדנו לעוה"ז למען הפונה שנשבר האכל, דהינו תאוות הגשמיות והתענוגים ומאכלים יתרים, כנאמר (נדה ל:) ומשביעין אותו הוי צדיק ואל תהי רשע, וקבלנו עלינו את השבעה. יתהי פי באנו אל המלון - רצה לומר העוה"ז שאינו אלא בית מלון ללון. ונפתחה את אמתחתינו - רצה לומר הפרס והבטן. והנה כסף איש כפי אמתחתו - רצה לומר הנה כל תאוותינו בשביל החמר:

אוצרות גאוני הדורות

ויקץ פרעה והנה חלום (מא ט)

פרת יוסף

רבי יוסף יעסל מבריסק זצ"ל

הכנת החלום הראשון לחלום השני שיהיה מהרהורי הלב

וקשה למה אמר הכתוב בחלום השני 'והנה חלום', ובחלום הראשון כתיב 'ויקץ פרעה' ולא כתיב 'והנה חלום'.

ושמעתי על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות נה:), אין מראין לאדם אלא מהרהורא דלבא, תדע שאין מראין לאדם מעיילין פילא בקופא דמתטי. נמצא כשרואה אדם בחלום איזה דבר תימא מה שאי אפשר לאדם להרהר בזה, זה החלום אינו פלוג, כי אין מראין לאדם אלא מהרהורא דלבא.

והשתא אתא שפיר, שעל החלום הראשון לא יוכל לכתב 'והנה חלום', הלא זה הנה דבר תימא שפרה אחת תבלע פרה אחרת, ובדאי שלא הרהר פרעה מעולם בזה, אם כן אין זה החלום מהרהורא דלבא ואין בו ממש. מה שאין כן בחלום השני, שפיר הרהר פרעה על החלום הראשון, נמצא שחלום השני הנה מהרהורא דלבא מה שהרהר על החלום הראשון, לכן נאמר בחלום השני 'והנה חלום'.

וזה שפרש רש"י 'ונשלם החלום', רצה לומר החלום השני שהיה על ידי הרהור של הראשון, ועל ידי אותו הרהור נשלם החלום השני, ויש בו ממש. לכן נאמר בפסוק 'והנה חלום' בלשון יחיד, ולמה לא נאמר 'והנה חלומות' בלשון רבים כי הוא ראה ב' חלומות, אלא מפני שאין בחלום הראשון ממש, כיון שהיה שלא על ידי הרהור.

והנה פרעה חשב כי יוסף פותר חלומות בחקמתו, ולזה אמר שמעתי עליך תשמע חלום לפתור אותו, צריך שתשמע החלום. אמנם יוסף שידע בעצמו כי לא מחקמתו, אמר לאמר בלעדי, להגיד החלום אתה צריך לאחרים בלעדי, אבל אצלי האלקים יענה את שלום פרעה, ואיך צריך להודיע אפלו החלום.

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים (מא לג)

פרת יוסף

רבי יוסף בן אדהאן זצ"ל

הסכה שיוסף נתן עצה לפרעה

קשה, מאחר שקרא פרעה ליוסף כדי שיפתור לו את חלומו, הנה עליו לפתור את החלום ולשתק. ומה זה שהוסיף 'ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים', שזהו כבר תפקידו של יועץ המלך ולא של פותר החלומות.

ונראה לבאר, כי אכן דברי יוסף 'ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים', הם חלק מפתרון החלום. וביא לבאר לפרעה, מה הטעם שהראו את החלום הזה דוקא למלך מצרים ולא לאחד מהעם.

שהרי אם הנה חולם החולם ההוא איש פשוט, הנה ממלא את אוצרותיו בשנות השבע. ובשנות הרעב הנה מפקיע שעירים ומזכרם ביקר. והיו העם מתקוממים נגדו, והורגים אותו וגוזלים את כל מה ששומר, שפכר נאמר 'ועל פת לחם יפשע גבר' (משלי כח, כא). נמצא, שלא היתה מגיעה אליו תועלת במה שגלו לו בחלום שיבוא רעב, ואף לעולם לא נמצא תקון, שהרי מי שאין בכחו לחטף או לשלם

וינדבר שר המשקים את פרעה לאמר את חטאי אני מזכיר היום. פרעה קצף על עבדיו ויתן אתי במשמר בית שר הטכחים אתי ואת שר האפים (מא ט-י)

יפת לץ

רבי ישוראל דוד יפה זצ"ל

ענש השונג בעת חרון אף

הנה מלכותא דארעא היא כעין מלכותא דרקיע, ואמרין במנחות (מא) דבעידן ריתחא מענשין על דבר דלא מענשין בזמן אחר, עין שם. והנה פי כן אמר שר המשקים, את חטאי אני מזכיר, לומר חטא הוא שונג, ואני מזכיר שחטאתי בשונג ולא הייתי חייב כלל, ומפל מקום נתן פרעה אותי במשמר יען שהיה עידן ריתחא עבור שר האופים.

וזהו שאמר חטאי אני מזכיר שהייתי שונג, ומפל מקום יען פרעה קצף על עבדיו ויתן אתי במשמר אתי ואת שר האפים, ובזה מישב כפל לשון 'אתי שאמר פעמים.

ויאמר פרעה אל יוסף חלום חלמתי ופתר אין אתו ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתור אותו. ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלהים יענה את שלום פרעה (מא טו-טז)

(טו-טז)

לקוטי חבר בן חיים

רבי חזקיה פייבל פלוט זצ"ל

פתרון יוסף ללא ידיעת החלום

נאמר לי בשם הרב המנוח מו"ה שמעון וינר שהנה אב"ד בלאשברין, כי יש שני מיני פותרי חלומות, האחד בחקמה, ולזה צריך להודיע החלום, כמו שאמרו חכמי פשדים לנבוכדנצר. והשני ברוח הקדש, ולזה אפלו החלום אין צריך להודיע, כמו בדניאל.

ביקר לא יוכל לכלכל את בני ביתו בשנות הרעב.

לפיכה, הראו את החלום למלך, פי ביד המלך יש יכלת לפקח על עניני המדינה ולהעמיד ממונים להכין אכל לשנות הרעב, ולהכריז שאין רשות לאיש פרטי לאצור אוצרות מזון ולמכור אותם בשנות הרעב, ומאימת המלך לא יחטפו אכל זה מזה, אלא יתחלק האכל בשנה לכלם, ויש בזה תקון העולם. לכן הוסיף ואמר ויעתה ירא פרעה איש נבון וחסם וישייתהו על ארץ מצרים. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו (מא לח)

רבי אברהם בן עזרא זצ"ל

הובא בספר 'יד שלמה' לבנו רבי חיים שלמה זצ"ל

אפלו לפי נימוסי מצרים ראוי יוסף להיות מלך

פרש רש"י, שגם אם גלף ונחפש אדם כזה, לא נמצא. ויש להבין, מדוע הצריך לומר פרעה לעבדיו בן, ולכאורה היה די לומר שיוסף הוא "איש אשר רוח אלהים בו".

ויש להקדים מה שנושאל בשו"ת מהראנ"ח (ח"א סי' צח), על עיר שהספימו למנות עליהם מנהיג ממקום אחר, בחשכם שאין איש מתוכם שראוי לכף, ואח"כ התברר להם שיש איש מתוכם שראוי לזה, אם יכולים לחזר בהם מהמנוי הראשון. והשיב, שפשוט הוא שיכולים לחזר בהם מהמנוי הראשון, שהרי הסבירות היא שעל דעת שיש איש מאנשי העיר הראוי לכף, לא הספימו למנוי הראשון.

והנה פרש רש"י את דברי שר המשקים לפרעה "וְשָׂם אֲתָנּוּ נַעַר עַבְדִּי" (בראשית מא, יב), וכתוב בנימוסי מצרים, שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים. וא"כ יש לבאר שפרעה חשש מעבדיו שיאמרו לו שאין למנות את יוסף למלך, שהרי זה סותר את נימוסי מצרים, ולפיכך הקדים לומר שיוסף אינו רק "איש אשר רוח אלהים בו", ויתכן שיש עוד אנשים כאלו בתוכנו, אלא גם אם גלף ונחפש אדם כזה לא נמצא, וא"כ ברור שעל דעת זה לא נכתב בנימוסי מצרים שעבד אינו מולך, ועל בן ראוי הוא למלך. (באדיבות

ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות (מב ז)

נחלת יעקב

רבי יעקב לורבקובים זצ"ל

עשה יוסף עצמו כמי שנתנכרו מעשיו לשמים כדי שלא יכירוהו

הנה ידוע שאפלו התנאים הפירו הצדיקים והרשעים מרחוק, כמבאר בזהר בכמה דוכתי, ומקרא מלא דבר הכתוב (דברים כח ט' ו'ראו כי שם ה' נקרא עליך, ואם בן אף שלא הפירו את יוסף שהוא אחיהם, מכל מקום היה להם להפיר צדקתו, שהשכינה שורה עליו, ויבדאי היה זה בדרך גס שלא הפירוהו.

וזהו שכתב ויתנכר אליהם, פי ידוע מה שדרשו חז"ל על 'בן נכר' - שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים (ובחסם כב:), וזהו פונת הכתוב במה שאמר ויתנכר אליהם, הינו שעשה מעשיו שידמה להם כאלו נתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, כמו שאמר בפניהם 'כי נחש ונחש איש אשר פמני' וכו', שעשה עצמו לנחש, כמו בן אמר לפניהם שעושה מעשים אחרים הדומים לזה, למצן לא יפירו צדקתו.

ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אלהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם (מב ט)

שפתי חן

רבי חיים נתנון זצ"ל

ידע יוסף על ידי חלום האלמות שהיה תבואה בכיתו של יעקב

והקשה הרמב"ן הלא העלילה הזאת צריכה להיות בה טעם או אמתלא, פי מה חטא עשו שיאמר להם ככה, ותרוץ בדתק.

ולי נראה, דהנה בחלומו ראה (לעיל לו ז) והנה אנתנו מאלמים אלמים בתוף השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבחה, והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי. והנה 'אלמתי' יורה שיהיה לו תבואה כדמיון האלמה, וכיון שחלם לו והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי הרי שגם הם נמשלו לאלמות שיש בהם תבואה. **אם** בן אמר להם יוסף הרי אני רואה על ידי נחוש שלא באתם בשביל תבואה, שהרי יש לכם תבואה בבית כמוני, כמו שהיה באמת, שהרי יעקב אמר לבניו 'למה תתראו' ופרש רש"י באותה שעה עדין היה להם תבואה, אם בן על כרףך מרגלים אתם לראות ערות הארץ באתם.

וזה שאמר ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם, פרש עליהם, שהם נמשלו בחלומו לאלמות שיש בהם תבואה, על

בן ויאמר אלהם מרגלים אתם וגו', שוב ראיתי שקדמוני בזה.

ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את האלהים אני ירא (מב יח)

יפה לקץ

רבי ישראל דוד יפה זצ"ל

פחדו של יוסף ממדת הדין

הנה פונת יוסף היה לאסורם ולענותם באיניהו יסורים, למצן זכפר להם חטאם במכירתו, לבלתי יעשו במדת הדין הנקרא 'אלקים'. ולכן אמר להם את האלהים אני ירא, לכן אני עושה זאת לכם לבלתי ישלט בכם מדת הדין, פי אנכי ירא את אלקים שלא יעניש אתכם במדת הדין ח"ו.

ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את האלהים אני ירא, אם פנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם (מב יח-יט)

פרי עץ חיים

רבי חיים אביגדור זצ"ל

בקשת יוסף מהשכטים שימסרו לו אחד מהם לכית האסורים

שמעתי מהחכם השלם המגיה כמוהרד"ם נר"ו פרוש נכון על הפסוקים הנו"ל, והוא הנמשך. דגש לדקדק איך אמר יוסף לאתיו 'זאת עשו' ותלה הדבר ברשותם, כיון שהיה יכלת בידו לקח אחד מהם. ועוד קשה, למה פשנאספו פלם למשמר לא התודו חטאתם, ועכשו שאמר לאסור להם אחד מהם התודו חטאתם, ואמרו 'אכל אשמים אנתנו' וגו'.

ותרץ החכם הנ"ל על זה, שיוסף הצדיק ע"ה כדי לנסותם שאל מאצלם שימסרו בידו אחד היותר חזב שבהם, וקנימא לן (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ד) גוי אחד שאמר לעשרה תנו מכם אחד, פלם יהרגו ולא יתנו, אלא אם בן יתדוהו ויהיה חזב, כשבע בן בכרי. וטעם הדבר שאינם יכולים למסור אחד כדי שינצלו השאר, משום דככול לומר הנמסר מאי תזית דדקמא דידך סומק טפי וכו'.

שמעיו מיהא שאף אם היו פלם רשעים וחסדים, אינם יכולים למסור אחד, דשיף גם בן בהו האי טעמא דמאי תזית וכו'. ואם בן יוסף הצדיק אמר זאת עשו, שהם מרצונם ימסרו אחד.

ואז הם השיבו ואמרו 'אכל אשמים אנתנו', כלומר שפלם הם במדה אחת וכלם חסדים, ולכן אינם יכולים לברר

אחד למטר אותו, שכל אחד ואחד יכול לומר מאי תזית וכו'.

ויען ראובן אתם לאמר הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם (מב) (כ)

נתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

ודוי על מניעת שמיעת התוכחה

ונראה לי, החוטא אם גם כי יענש על חטאו, מפל מקום לא תגדל חטאו אם לא הוכיחו אדם מקדם, כי בקל יגבר יצרו שטועה בדמיונו שטוב עשה, אבל יגדל החטא אם היה מי שהוכיח אותו מקדם, ומפל מקום לא שב ממחשבתו הרע ועשה את אשר זמם, ואם מתודה רק אחר כך על חטאו, לא די אם מתודה רק על עשית העברה, אלא צריך לפרט גם כן שהיה מי שמחה בו והתרה אותו ולא שמע לדבריו.

ונראה לי דלכן אין דין מיתה בלא התראה, הגם שידע ואשם, מפל מקום לא תגדל חטאו כי אם על ידי התראה, שיש עדים שמחו בו והתרו אותו. **והינו** דאמר ראובן כשהתודו ואמרו 'אבל אשמים אנחנו על אחינו וכו', ויען ראובן אתם לאמר, הינו שיאמרו עוד ויפרטו חטאם ביותר, הלא אמרתי לכם אל תחטאו בילד וכו', ועל ידי זה תגדל ענשכם כל כך, יען אשר לא שמעתם בקולי ותקוצו לתוכחתי.

דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתנו אתנו כמרגלים את הארץ (מב ל)

אמרי דעת

רבי מאיר שפירא זצ"ל

שירת הארץ לה' הארץ ומלואה

ויש להבין הלשון 'אדני הארץ', מה באו בני יעקב להדגיש במלת 'אדני' לשון רבים. וגם מה השיבם יעקב (להלן מג יא) 'קחו מזמרת הארץ, ולמה לא אמר קחו 'מפרי הארץ'.

לפי הענין נראה לומר, דבני יעקב שפטו את יוסף למלך ורודן צריך ואכזר, אשר בראותו לפניו אנשים רעבים באים לשבר אכל, הוא חושד אותם פתאום למרגלים ובעלילה הוא בא עליהם, אין זה כי אם שאין פחד אלקים לנגד עיניו, וחושב הוא כי הוא איננו תחת יד ההשגחה המטה לב מלכים ושרים, אלא הוא אדוני

הארץ, אדון למטה ואין למעלה ממנו. **על** זה השיב יעקב אבינו, אם כן קחו 'מזמרת הארץ', ממה שהארץ מזמרת ואמרת שירה לפני הקב"ה. ומצינו בפרק שירה ארץ אמרת 'לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה', לכו והשרישו הפרה זו בלבו של מלך מצרים, ואז בטח הוא ישנה את יחסו אליכם לטובה.

וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו ויאמר הנה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי ויאמר אלהים יחנך בני (מג כט)

לקט שכחה

רבי מסעוד בנימין זצ"ל

יוסף ברח את בנימין שיהיה גדול

יש להבין, מה השיכות בין שאלת יוסף לאחיו "הנה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי", למה שאמר "אלהים יחנך בני".

ונראה לבאר בהקדים את הגמ' בב"מ (כב), 'לא גדול גדול ממש, ולא קטן קטן ממש, אלא גדול וסמוף על שלטן אביו והו קטן, קטן ואינו סמוף על שלטן אביו והו גדול'.

ומעתה יובן, שפאשר ראה יוסף את בנימין שהיה אז בן שלוששים ושבע, והיו לו עשרה בנים, תמה על אחיו ושאל "הנה אחיכם הקטן אשר אמרתם אלי", הרי אינו קטן בגיל, ובהכרח שפאשר אמרתם "והנה הקטן את אבינו" (בראשית מב, יג), פונתכם היתה לומר, שמה שאנו קוראים לו "הקטן" זה בגלל שהוא "את אבינו" וסמוף על שלחנו. ולכן ברכו "אלהים יחנך בני", הינו שה' יחן עליך ותוכל להתפרנס מיגיע פפיך ותקרא גדול.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר גם עתה כדברכם כן הוא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד (מד ט)

פתחי תורה

רבי פתחיה הורובלס זצ"ל

לשיטת השבטים לשעבר צריך הנגב להיות עבד

ותמונה מאי 'כדברכם', אדרבה הרי לא כן דברו [שהם אמרו] 'אשר ימצא אתו מעבדיך ומת']. ונראה לעניות דעתי לבאר, דהנה כבר הבאתי פמה פעמים מפרשת דרכים (דרוש א), דיוסף דבר לשון הרע על השבטים דאכלו מפרקסת ובני מעים דאסור לכני נח, וסובר דהאבות יש להם דין בן נח, והוי אבר מן החי.

והנה באור החיים הקשה למה פסקו מיתה על גנבת הגביע. ומתוך דבן נח נהרג על גנבה. ע"ש. ולפי זה כף הפרוש, גם עתה כדברכם מכבר, שאתם אוכלים מפרקסת ובני מעים משום דאתם סוכרים דהאבות יש להם דין ישראל, אם כן גם עתה צריך להיות כן אשר ימצא בידו יהיה עבד ולא מיתה, כיון דיש לכם דין ישראל כנ"ל.

מצוות הפרשה

סגלת עין טובה

והנה מן היאר עלת שבע פרות יפות מראה וכריאת כשר ותרעניה באהו (מא ב). פרש רש"י: "פחות מראה" סימן הוא לימי שבע, שהבריות נראות יפות זו לזו, שאין עין בריה צרה בתכרתה.

כלי יקר

רבי טלמה אפרים מלונטשיץ זצ"ל

עין טובה נכרת ונראית כעניו של האדם

שבע פרות יפות מראה. 'פחות מראה' יכול להיות שקאי על עיני הפרות שהיו להם עינים יפות, וזה סימן לבריות שיהיו עיניהם יפים זה לזה, כי בזמן שעין בריה צרה בתכרתה נראה הדבר בעינים, אם הוא רואה את חברו בעינים שותקות, או בעינים זעומות דהינו רעות מראה'.

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוניץ זיע"א

עין טובה סגלה לפרנסה

פרש רש"י סימן לימי השבע שהבריות נראות יפות זו לזו, שאין עין בריה צרה בתכרתה, דידוע (עוקצין פ"ג מ"ב) אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום, זהו שרמז 'סימן לימי השבע' רצה לומר סגלה לפרנסה, 'שהבריות נראות יפות זו לזו', הינו כשיש אהבה ואחדות בישראל כאיש אחד.

וזהו שאמר 'שאין עין בריה צרה בתכרתה', הינו כמו למשל שתי עיניו של אדם שאין עין זה צרה בתכרתה, הינו בעין השני כמובן, כמו כן צריך שיהיה אהבה ואחדות בישראל כאיש אחד.

נזר הקדש

רבי יחיאל מיכל ב"ר עזריאל זצ"ל

בריאות הגוף תלויה בעין טובה

יפות מראה ובריאת בשר. ובריאת בשר' לרמוז על בריאות הגוף [וכו'], על פי מה שאמרו בבבא מציעא בפרק המקבל (קז:), 'והסיר ה' ממך כל חלי' (דברים ז טו), אמר רב זו העין, צ"ט מתים בעין הרע. ובהיות שבימי הרעב עין ברזה צרה בחכמה, מתרבה בהם חלי על ידי עין הרע, וההפך בימי השבע שהבריות הם יפה עינים זה לזה, ועל זה אמר יפות מראה ובריאת בשר, דהא בהא תליא.

שבט מיהודה

רבי יהודה גרינוולד זצ"ל

על ידי עין טובה שורה ברכה בעולם

יפות מראה ובריאת בשר. פרש רש"י ז"ל סימן הוא לימי שבע, שהבריות נראות יפות זו לזו שאין עין ברזה צרה בחכמה. ויש לפרש לעניות דעתי, דכתיב (משלי כב ט) טוב עין יברך, וכל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך כאמרם ז"ל (פסחים קיב:). והינו הרמז יפות מראה, על ידי שיעין ברזה טובה לחכמה, על ידי זה ובריאת בשר, יש שפע בעולם.

והגם דפרעה בספורו אמר להפך 'בריאות בשר ויפת תאר', ככר אמרו ז"ל במדרש תנחומא, שפרעה הפך כוון, ויוסף הצדיק אמר לו לא כף ראייתך, אלא יפות

מראה ובריאת בשר' כנ"ל, והיה בזכות ישראל הקדושים שהם טובי עין, בזכותם בא ברכה לעולם.

שערי שמחה

רבי שמחה בונם סופר זצ"ל

בזמן השבע שורה השלום בעולם

והנה שבע שבלים עלות בקנה אחד בריאות וטובות (מא ה). ובשבע שבלים דקות לא כתיב 'בקנה אחד', ונראה לי שמרמז זה לפי מה שכתב רש"י ז"ל בפרות יפות המראה, כי זה סימן לימי שבע, שהבריות נראות יפה זו לזו, שאין עין ברזה צרה בחכמה.

וכן אמרו בש"ס (ב"מ נט.), 'השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך (תהילים קמו יד), כמשלם שיערא מפדא נקיש ואתי תיגרא בביתא, פי בזמן שיש שבע בעולם אז שלום בעולם, והכל באחדות ולב אחד לכלם.

על כן בא זה הרמז בשבע שבלים טובות עלות בקנה אחד, שמרמז שיהיה הכל באחדות, מה שאין כן בשבלי דקות אז הכל מפזר ומפזר.

בית יהושע

רבי יהושע שווארצברג זצ"ל

שתו האחים יין במשתה יוסף כיון שלא

קנאו במתנתו של בנימין ותרכ משאת בנימן ממשאת כלם חמש דות וישתו וישכרו עמו (מג לד). כתב רש"י ז"ל מיום שמכרוהו לא שתו יין, ולא הוא שתה יין, ואותו היום שתו ושמעתי אומרים מפי קדוש אהד זצלה"ה לתרץ למה אותו היום שתו, והוא דהנה פתיב (לעיל לו יא) ויקנאו בו אחיו, הרי דעל מדת הקנאה גרם המכירה ליוסף, ונתחרטו השבטים על מדת הקנאה שהיה להם, והיה כל עשייתם שלא יהיה עוד בהם מדת הקנאה.

אך יען לא היה עוד לפניהם דבר אשר היה שיהיה להם קנאה, לזאת לא ידעו אם הלך מהם מדת הקנאה, לזאת לא שתו יין. אכן עתה כשראו ויתרכ משאת בנימן ממשאת כלם חמש דות, ולא היה להם שום קנאה, לזאת שתו היום יין, כן שמעתי.

אבל למה יוסף שתה היום לא שמעתי, ואפשר לומר דהנה ידוע ששתית יין עם אנשים ביחד זה מביא התחברות [כאשר שמעתי אומרים מפי קדוש אהד זצלה"ה, כמו שאסרו לשנות יין ביחד עם עכו"ם שזה מביא התחברות, לזאת נכון אשר אנחנו נשתה ביחד כדי שיהיה לנו התחברות], ולזאת יוסף לא היה לו עם מי לשנות יין כי לא רצה להתחבר עם המצריים, אבל עכשו אשר ישב ביחד עם אחיו השבטים הקדושים רצה להתחבר עמם, לזאת שתה היום יין.

מעשי צדיקים

את החלום לפרעה כל לילה במשך שנתים, שיהיה מוכן לגאלת יוסף מיד בעת שיהיה לו את הבטחון הראוי לו בגדל מעלתו. (אמרי פנחס)

ויהי מסע שנתים ימים (מא א)

במדרש (ב"ר פט ג), 'אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו' (תהלים מ ה), זה יוסף.

דרכו של הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א היתה ללוות כל אורח שבא אליו, פעם יצא ללוות אחד מהחסידים שהגיע להסתופף בצלו, והלה התהלך ברגליו כשהוא נושא את חפציו על כתפיו, יען לא השיגה ידו לשכר עגלה לנסע לביתו.

בעת פרדתם, חלה החסיד את פני רבו שיכרכנו שיזמין לו השי"ת עגלה

ממנו לפני שלושה ימים, ומאז הוא מבקש ודורש אחריהם, ענו שלא ראו ושאלו אם יש לו מים, והוא נתן לרבי מנדל להרוות את צמאנו.

אחר שהמשיכו בדרך, שאל רבי מנדל את רבו, "הלא הערל הזה נסע רק למעני, להרוות צמאנו, מדוע הצרך לנסע כבר שלושה ימים", השיבו הבעל שם טוב הקדוש, "השם יתברך הזמין לך אותו קדם כדי שאם יהיה לך בטחון אמתי, הוא ימלא מחסורך."

הרי שגדול כח הבטחון, כי הוא יתברך מזמין למלא משאלות אדם עוד קדם שיהיה לו בטחון, במטרה שבשעה שיתחזק בבטחון, יקבלנו מיד.

כן כאן גבי יוסף שבטח תחלה בשר המשקים ונענש, עד שהיה לו בטחון משלם בה' יתברך, לכה הזמינו משמים

ויהי מסע שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר (מא א)

פרש האור החיים הקדוש זיע"א, כי שנתים ימים ופרעה חלם, בתמידות חלום זה, אלא שלא היה יודע שחלם, ורק לסוף שנתים, חלם ולא שכח.

לכאורה למה הצרך דבר זה, שיחלם את החלום בכל השנתים, באר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א על פי מעשה שהיה עם הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א, שפעם נסע עם המגיד הרה"ק רבי מנדל מבאר זיע"א ויצמא רבי מנדל למים, אמר לו הבעל שם טוב, "אם יהיה לך בטחון אמתי בהשי"ת, תראה שהוא יזמין לך מים."

הוא פעל בלבו והתחזק בבטחון בה' יתברך, לפתע הזדמן כנגדם ערל ששאל האם הבחינו בסוסים שנאבדו

פרשת מקץ

היהודי נסע לביתו אחר שקים את דברי הצדיק, בלילה דפק המשרת של הפריץ על דלתו וקרא לו לבית הפריץ, בבואו שאל האדון, "אמר נא לי, אולי יש ברשותך טבק ממין פלוני, זה חצי לילה אני והאדונית איננו יכולים לישן.

הרגלנו תמיד לעשן טרם לכתנו לישן, אך היום נסע המשרת שלי לעיר לקנות טבק ושם ריכז, באמרו כי חנות שאר בה מוכרים טבק זה, סגורה". היהודי ענה כי יש בביתו חבילה אחת מאותו טבק, "לך מהרה והבא אותה אלי, אל תתמהמה אף רגע", פקד האדון.

היהודי מהר להביא את החבילה, והאדון והאדונית החלו לעשן בענג רב, אחר אמר היהודי, "מושקה יען הנה לי על ידך תענגו כה גדול, הנני מוחל לך מהחוב שיש לי אצלך על השכירות מאה רובל, אחריו אמרה גם האדונית, "עבור התענגו שהנה גם לי מהטבק שלך, הנני מוחלת לך גם כן מאה רובל".

מאתר וכל החוב הגיע אף למאתים רובל, כבר לא נשאר היהודי חייב מאומה לפריץ, הוא ערף עמו מיד במקום חוזה שכירות חדש, ובית המרזח נשאר גם להבא בידו.

למחרת נסע היהודי לעיר וכאשר עבר לפני החנות אשר בה קנו תמיד עבור האדון, אמר לו בעל החנות, "מה זאת הנה אתמול עם המשרת של האדון, הוא בא לקנות אצלי טבק וגם הכינותי עבורו חבילה עם טבק, אך הוא נסע ושכח לקחת אותה".

אז הבין היהודי את הנס שעשה עמו ה' יתברך, בזכות תפלתו של הצדיק, המעשה הזה שמעתי מפי איש זקן, שהיהודי בעל בית המרזח הנה גיסו. (מעשה נחמיה)

ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם (מב ט)

ספר רבה הראשון של בני ברק הרב אריה מרדכי רבינוביץ זצ"ל, בשנת תרע"ד כשפרצה מלחמת העולם הראשונה, עברו חילי רוסיה בימי ערב ראש השנה בעירי קארוו הסמוכה לגבול גליציה, באותה עת נערכו האספות של שרי המלחמה בעירי, והשר ניקולאי ניקאולוויטץ הנה היושב ראש.

אתה מבקש אותם, עכשו או בסוף ימיר". **אמרה** לו, "אמר לו הבא אותן היום", חזר אצלו ואמר לו, "הבא אותם עכשו", אמר לו "לך לביתך ואינך מגיע לשער חצרך, עד שתראה ברכה בבית", היו יושבים בניו לחפש בידם בעפר, ומצאו מטמון שיזונו שבע שנים.

באו וקראו לאמן, ולא הגיע לשער, עד שיצאה אשתו לקראתו ובשרה לו, מיד הודה להקב"ה ונחה דעתו עליו, מה עשתה אשתו הכשרה, "אמרה לו, אנו בכל מקום כבר מושף עלינו הקדוש ברוך הוא חוט של חסד ונתן לנו לשבע שנים, נעסק בגמילות חסדים בשבע שנים הללו, שמא מוסיף לנו הקב"ה טובה מאצלו".

כן עשתה, וכל מה שעשתה אמרה לבנה קטן, "כתב כל מה שאנו נוטנין, וכן עשה. לסוף שבע שנים בא אליו אליהו זכור לטוב ואמר, "הגיע שעה לטל מה שנתתי לך", אמר לו "כשנטלתי לא נטלתי אלא מדעת אשתי, אף כשאני מחזיר לא אחזיר אלא בדעתה".

הלך אצלה ואמר לה, "בא הזקן לטל את שלו", אמרה לו, "לך אמר לו, אם מצאת בני אדם נאמנים ממנו, אתן לך פקדונך", ראה הקדוש ברוך הוא דברייהם וגמילות חסדים שעשו, והוסיף להם טובה לקיים מה שצאמר (וישעה לב יז) והנה מעשה הצדקה שלום'. (מדרש זוטא וות פרשה ד)

וייטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו (מא לו) **בימים** ההם במזרח אירופה, התפרנסו יהודים רבים מבתי מרזח, אותם שכרו מהפריצים המקומיים. אל הרה"ק **רבי נחמיה יחיאל מבינוב** זיע"א בנו של **היהודי הקדוש**, הרה"ק **רבי יעקב יצחק מפרשיסחא** זיע"א, הגיע בעל בית מרזח שהחזיק בשכירות מהפריץ, והתאווגו כי הוא נשאר חייב לפריץ מאתים רובל עבור השכירות, מאחר ואין בידו לשלם, החליט האדון לגרשו ולנשלו מהשכירות, ואז ישאר בעירם ובחטר כל.

ענהו הרבי שלא מן הענין ושאל, "המעשן אתה טבק, סיגריות", אמר, "הן", "איזה טבק", השיב "מין פלוני", צוה עליו הרבי, "קנה לך פה חבילה מטבק אחר הנקרא בשם פלוני, ותסע לביתך, והנה אם יקראוהו אל האדון תלך אליו, אף מעצמך ללא קריאה, אל תלך".

לביתו, כי קשה לו להתהלך רגלי דרך כה ארצה עם משאו על שכמו.

אמר לו רבי משה לייב, "אמרו חז"ל (ו"ה כו:) שלא ידעו חכמים מה פרוש הכתוב 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך' (תהלים נה טז), אמר רבה בר בר חנה, יום אחד הלכתי עם ערבי ואני נשאתי משאוי, והוא פנה ואמר לי, "קח משאך והנח על הגמל שלי".

לכאורה תמוה, הכי חז"ל הקדושים שכל רז לא אניס להו, הצרכו ללמד פרוש הכתוב מאותו ערבי. אלא חז"ל היו מספקים במדת הבטחון, עד כמה צריך בטחוננו של אדם להיות חזק בבורא יתברך.

במקרה שנוחצה לך עגלה לנסע לביתך, יש אפן אחד שתבטח בהשית"ת שיזמין לך עגלה הנוסעת לעירך, אתה תבקש מהעגלון שיקחך עמו, והלה יעתר לבקשתך. אולם יש דרגה גבוהה מזו, שבטחונך יהיה כה חזק, שהשית"ת יזמין לך עגלה הנוסעת לפניה, ובלי אמר ודברים מאתך יאמר לך בעל העגלה מעצמו, עלה ובא למרפכה.

בדבר זה הסתפקו חז"ל, עד שספר להם רבה בר בר חנה שפעם הלך בדרך ונשא משאוי, והערבי מעצמו ללא שהוא בקש מאומה פנה אליו ואמר, "קח משאך והנח על הגמל שלי".

רבי משה לייב כלה לדבר, והנה עגלה נוסעת לכוון העיר אשר דר בה אותו חסיד, כאשר עברה לפנייהם עצר העגלון ושאל את החסיד, "לאן פנה מועדות", השיבו "למקום פלוני", אמר לו העגלון "הלא גם אני נוסע לשם, עלה למרפכה", והתקיים המופת אשר דבר הצדיק. (ליקוטי הרמ"ל)

הנה שבע שנים באות שבע גדול בכל ארץ מצרים (מא כט)

מעשה באחד שירד מנכסיו והיתה לו אשה כשרה, לסוף נעשה שכיר. פעם אחת הנה חורש בשדה, נזדמן לו אליהו זכור לטוב בדמות ערבי אחד ואמר לו, "יש לך שבע שנים טובות, אימתי אתה מבקש אותם, עכשו, או בסוף ימיר".

אמר לו "קוסם אתה, אין לי מה לתן לך אלא הפטר מעלי לשלום", חזר אצלו עד שלשה פעמים, בשלישית אמר לו, "אלך ואמלך באשתי", הלך ואמר לה, "בא אחד אלי והטריח עלי שלשה פעמים ואמר לי, יש לך שבע שנים טובות, אימתי

ויאמר חלילה לי מעטות זאת האיש אשר נמצא הנביע בידו הוא יהיה לי עבד (מד יז)

שמעתי מהרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זיע"א ביום ז' דחנכה תרצ"ד בעת שהותו בארץ הקדש, שתרץ הקושיא הנודעת איך אמר הממנה על בית יוסף 'הוא יהיה לי עבד', תבת לי מה היא.

והוא תרץ בשם זקנו הרה"ק רבי ישראל יצחק מווארקא זיע"א, על פי דברי המדרש פ"ש כי תשא (שמו"ד טו ט), 'התחילו מלאכי השרת אומרים לפני הקב"ה, אתה נותן רשות למשה שיכתב מה שהוא מבקש, שיאמר לישראל אני נתתי לכם את התורה, אני הוא שכתבתי ונתתי לכם, אמר להם חס ושלום שמשה עושה דבר זה, ואפלו עושה, נאמן הוא, שנאמר (במדבר יב ז) 'לא כו עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא'.

משל לפועל חדש שוננס לעבד בבית המסחר של חברו, בא אדם לקנות אצלו והוא אמר לו את המחיר, אף הקונה הסכים לתת רק מחציתו, אמר לו הפקיד, "הרי בעל הבית שלם יותר ממה שאתה רוצה לתן".

נעבר חצי שנה שב האיש לקנות חפץ ושוב רצה לשלם חצי מחיר ממה שהפקיד נקב, השיב לו הפקיד, "האמן שאנחנו שלמנו יותר", כבר לא אמר שבעל הבית שלם יותר, כי ההרגל הפך אצלו לטבע שכולל עצמו עם בעל הבית.

נעבר מחצית השנה שב אותו אדם לבית המסחר ושוב בקש לשלם מחצית המחיר הנדרש, אז השיב לו אותו פקיד, "האמן לי שאני שלמתי יותר", כבר אינו מדבר אפלו בכללות, אלא כאלו כל בית המסחר שיך לו.

הני יעלה על דעת הקונה שחנות זו של הפקיד היא, אלא יודע הוא שאיש זה נאמן לבעליו לכן אין הבדל אם שלו אם של בעל הבית, והוא כאדם העושה בתוך שלו.

על פי זה יובנו דברי המדרש, אפלו במקום שמשה אומר, "אני הוא שאומר", דעו שיבכל ביתי נאמן הוא, כאותו פקיד שהוא נאמן כשואמר כך, זה אשר אמר הממנה על בית יוסף, 'הוא יהיה לי עבד', כי היה איש נאמן לבעליו ואין הבדל אם אומר בשמו או בשם יוסף. (אוצרות החן)

שלא ראהו, ויודע היה יוסף שהביאוהו כדכתיב לעיל בפסוק ט"ז 'וירא יוסף אתם את בנימין' וגו'.

בדך הטבע, בתחלה היה יוסף נגש ומחפש את בנימין אחיו, אף הכתוב מספר שלא כך היה, אלא תחלה שאל בשלום אביו מדין כבוד אב ורק אחר כך נשא עיניו לדבר עם בנימין, גבורת הדעת נפלאה.

זכרתי בעת היותי בעירה לגמאן הסמוכה לגבול שבין ליטא לפולין, שהגבולות שרטטו בצורה שכל העירה הייתה בשטח פולין, ואלו בית הקברות שלה עמד בשטח ליטא, והגבול מצד ליטא היה סגור ומסגור בתקופה ההיא.

אחר עשר שנים בהן אין יוצא ואין בא, פעלה אגדת הרבנים דליטא על ממשלת ליטא שיום אחד בשנה, יום תשעה באב, יפתח הגבול ויניחו לאנשים שבצד מדינת פולין לבקר את קברי אבותיהם הנמצאים בצד ליטא. לרגל המאורע הנדיר הגיעו אלפים משתי המדינות לראות את בני משפחותיהם, והמקום נעשה בית החיים אמתי.

ראיתי כיצד שני אחים באו להפגש זה עם זה, האחד מפולין והשני מליטא, הגם שעדו לא הגיעה השעה הקבועה לפתיחת הגבול, מיד כשהבחינו זה בזה רצו האחד אל השני, ולא הועילו נגדם כח המשטרה שהיה במקום, לעכב בעדם עד שתגיע השעה הקבועה.

ואלו יוסף על אף השתוקקותו לפגש את אחיו, שאל בתחלה במנוחה על שלום אביו טרם הגביה עיניו לראות את בנימין אהובו שלא ראהו זה עשרים שנה, רק אחר כך נשא את עיניו וראה את בנימין אחיו בן אמו, אבל תחלה עצר עיניו ורוחו ושאל במנוחה לקים כבוד אב. (לקח דעת)

וישא משאת מאת פניו (מג לד)

ספר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמראנא זיע"א, פעם התפלא הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א לראות בביתו צורת אחיו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, והוא פנה למשרת בתמיהה ושאלו, "מה הדבר שאתה נושא שם". התברר שהיה זה שירי מאכלו של אחיו, ורבי זושא ראה עליהם צורת אחיו הקדוש, זהו 'משאת מאת פניו', והבן. (היכל הברכה)

דרני כרב המקום היה להשיגח מדי ערב שבת קדש שחוטט הערוב יהיו שלמים ומתקנים, הגם שתקנתי גם דלתות להתר ערובין, לא סמכתי עליהם רק בדיעבד, כשנתקלקל הערוב. גם אז בעת המלחמה, השגחתי ותקנתי את הערוב בערב שבת קדש.

ביום שבת קדש בא אלי שר גדול מפטרבורג הבירה ותלונה בידו, השמועה הגיעה לעיר הבירה כי עשיתי בערב שבת קדש יחד עם חוטי הערוב קו טלפון עד לאויב, וכי הנני מהמרגלים, האשמה כבדה שבעת מלחמה יכלה להגיע עד כדי סכנת נפשות.

הסברתי לשר באריכות שהערוב הוא רק על פי דיני ישראל שיהיה מתר לטלטל בשבת, ואין לו שום שיכות לרגול, ובחסדי שמים נצלת מהענש החמור על חשדות מעין אלו.

מאחר ובעת הזאת יצא קול רע בממשלת רוסיה שכל היהודים נחשדים ברגול לאויבים, הגיע רבה של קייסינג רב יהודה לייב צירלסאן זצ"ל הי"ד לשוחח עם אותו שר על הנושא, והוא היה מכבד מאד אצלו, יען שניהם למדו בגלותם בבית ספר אחד.

הרב רצה להשפיע על השר שלא יאמין לדברים הללו, ואמר שהוא יכול להיות ערב בעד כל איש ישראל שאיננו חלילה מרגל, הכל רק שקר ועלילות. שאל השר, "אם כך לפי דברך, מהיכן יצא קול על כלל היהודים".

השיבו רבי יהודה לייב, "הלא למדת עמי ביחד תורה, בעת שבאו השבטים למצרים לשבד אכל, אמר להם אחיהם יוסף הצדיק 'מרגלים אתם', הגם שהיה מכיר בהם שהם צדיקים.

קבלה בידנו שאם מפי צדיק הדור יוצא איזה דבור, חכמת אמירה זו להתקיים, לכן, מאמירה זו של יוסף 'מרגלים אתם', יצא קצת קול חשד מרגלים על כלל היהודים". והיה השר משבח את דבריו. (וכותא דאברהם)

וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו וגו' ויאמר אלמים יחנך בני (מג טו)

הן נקרא ולא נבעת מגדלתו של יוסף הצדיק, משתוקק היה לראות את פני אחיו היחיד מאמו, שלא היה במכירתו ועכשו כבר עברו למעלה מעשרים שנה

פרשת מקץ

ללא נגיעות

זכתה העיר סטרופקוב שעל כסא הרבנות בה ישבו גדולי עולם מפורסמים וצדיקי ארץ שנודעו לתהילה. מהנודעים שכינהו פאר כרבני העיר היו הרה"ק רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים זיע"א, בעל 'ייטב לב' ששימש ברבנות משנת תקצ"ה עד לשנת תר"א בה נסתלק זקנו הגדול הרה"ק בעל ישמח משה זיע"א, שהיה רבה של העיר אוהעל, והייטב לב התבקש למלא את מקומו. בשנת תרכ"ז, עלה הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א, בעל דברי יחזקאל על כסא הרבנות, כאשר לשם כך עזב את העיר שינאווא וקבע מושבו בסטרופקוב.

היה זה בשנת תרמ"ב כאשר לפתע פתאום החליט הרה"ק משינאווא לשוב ולחזור למקום רבנותו הקודם בעיר שינאווא. בטרם עזב הרה"ק משינאווא את סטרופקוב זימן אליו את ראשי הקהילה והביע בפניהם את משאלתו מעומק הלב שיואלו למנות כממלא מקומו את בנו הרה"ק רבי אברהם שלום, אשר הוא המוכשר והראוי להיות איש על העדה, אשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר להם רועה.

למרות בקשתו המפורשת של הרה"ק משינאווא לא נעשתה בקשתו באותם ימים. הבקשה לא נשאה חן ולא ערבה לחיכם של אנשי העיר. אמנם ידעו בני העיר את טיבו של רבי אברהם שלום, ואף העריצו אותו מאוד על גדולת תורתו, בהיותו מתמיד מופלג שלא פסק פומיה מגירסא וידיו רב לו בכל מכמני התורה. בני העיר גם ידעו את גודל קדושתו והתנהגותו בפרישות נפלאה וחסידות יתירה, והבינו כי אין מתאים יותר מרבי אברהם שלום למלא את מקום אביו.

אלא שדווקא מחמת כן לא מיהרו לעשות רצון צדיק. היות והרה"ק משינאווא ניהל את רבנותו ביד רמה ובזרוע נטויה וכל הנהגתו בקודש הייתה בתקיפות רבה ובחוזק יד. כך בעמדו על משמר ההלכה לציינת לדיני התורה ולפסקיו שקבע, וכך בשמירת חומת הדת כדרך ישראל סבא. גם גדול היה כוחו להעניש את כל אלה שלא צייתו לדבריו ונהגו שלא כהלכה, עד שרבים נכחו מגחלתו הבווערת, שנשיכתו נשיכת שועל ועקיצתו עקיצת עקרב ולחישתו לחישת שרף.

יודעים ומכירים היו אנשי העיר סטרופקוב כי ברא כרעא דאבוה וכי הרה"ק רבי אברהם שלום הוא ממשיך דרכו בקודש של אביו באופן הנהגה תקיף זה. ובשל כך אמרו לעצמם: דיינו

בכל אותם השנים שהרה"ק משינאווא היה בתוכנו, ואין אנו זקוקים לעוד שנים כאלה בהם יזרקו בנו מרה ויתנהגו עמנו בתקיפות. בעיני רוחם דימו הם לשמוע את הרה"ק מסטרופקוב אומר להם כלישנא דקרא (מלכים א יב יא): 'וְעַתָּה אָבִי הָעָמִים עֲלֵיכֶם עַל כִּבְד וְאָנִי אוֹסִיף עַל עֲלֵכֶם אָבִי יֵסֶר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאָנִי אֶיֶסֶר אֶתְכֶם בְּעֵקְרָבִים'. כיון שכן לא התירו עליהם רב חדש.

בתקופה הראשונה לאחר שהרה"ק משינאווא עזב את העיר התנהלו העניינים הרוחניים בעיר על ידי דיינים מקומיים, אנשי מעלה נכבדים מאוד, שהיו מקובלים על כל הקהל. דרכם של בני סטרופקוב לא אצה להם לבחור לעצמם מרא דאתרא.

לאחר תקופה בה לא ישב רב על כסא הרבנות בסטרופקוב, אסף ראש הקהל את טובי העיר ונכבדי המקום לאסיפה דחופה, בה פתח ואמר: הרי דרכו של עולם הוא לבחור רב ולהושיבו על כסא הרבנות. דעו לכם כי הגיעה אלי עתה ידיעה נכבדה מאוד על אישיות תורנית וחסידית עירינו. הלוא הוא הרה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים, אשר יש לו ייחוס נכבד מאוד: הוא בנו של הרה"ק הייטב לב זיע"א שמלפנים ישב על כסא הרבנות בעירנו, ושנית, הוא חתנו של הרה"ק רבי דוד מקשאנזוב זיע"א, בנו של הרה"ק מצאנז ואחיו של הרה"ק משינאווא. לפנינו איפוא אדם המשלב בתוכו המשך לחצרות שני הרבנים שכינה כאן ואין לך מתאים ממנו למינוי זה.

הרה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים היה דרשן מופלא ביותר ופה מפיך מרגליות בטוב טעם ודעת. אמרותיו הנעימים ודרשותיו המופלאות הוציאו לו שם בכל הארץ, לצד היותו נעים הליכות ואציל המידות. כיון שעלתה איפוא הצעה זו, שמחו מאוד בני סטרופקוב והסכימו על המינוי.

ידידים רבים היו לו לרבי משה יוסף עוד מימי כהונת אביו הייטב לב בסטרופקוב, וגם חסידי צאנז שגרו בסטרופקוב שמחו על ההצעה בשל היותו חתן לבית צאנז. וכך נמנו וגמרו כולם להכתיר את רבי משה יוסף לרב ואב"ד עליהם להנחותם הדרך כדרך אבותיו ורבנותו הקדושים.

כהונתו של רבי משה יוסף בסטרופקוב הייתה על מי מנוחות עד שלאחר זמן אירע כדבר הזה: שני אנשים תמימים וישרים מחסידי הרה"ק משינאווא נסעו לשבת קודש לשבות בצילא דמהימנותא ולהסתופף בצל רבם הקדוש בשינאווא. והי עם בואם אל ביתו נאווה קודש של הרבי, לקבל ממנו את ברכת שלום עליכם, פתח עימם הרה"ק משינאווא בדברים וישאלם

על הנעשה והנשמע בעירם: הגידו נא לי מה חדשות יש בעירכם מאז שעברתי הנה?

החסידים הללו, לפי תומם, פתחו וסיפרו כי זה ממש עתה הכתירו אנשי העיר לרב עליהם את הרה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים, בנו של הייטב לב.

השתומם הרה"ק משינאווא מאוד, שכן ראשי הקהילה לא התייעצו עימו על כך, כמובן, ויען ויאמר: ככה?! מינו רב עליהם בלי לשאול אותי עובר לעשייתו? הכי לא עלתה על דעתם להתייעץ עמי מקודם לכן?

דממה השתררה בחדר. שני החסידים לא ידעו את נפשם על כך שסיפרו לרבם ידיעה המצערת אותו. לאחר דקות של שתיקה, נענה הרה"ק משינאווא ואמר בצער: אני חשבתי כי בני שלום הוא יהיה רב אחרי בעיר סטרופקוב, אבל אם יש להם רב אחר - הרי שלא יהיה להם שלום...

דברי הרה"ק שנאמרו לפי תומן, במשמעות הפשוטה שאכן לא יהיה להם לבני העיר את בנו ששמו הוא שלום, נתקיים בהם 'כשגגה שיצאה מלפני השליט', ומני אז החלה אש המחלוקת להשתולל בסטרופקוב. הייתה זו מחלוקת משונה מאוד, והיו שהגדירו אותה כחידה סתומה, שכן כל בני העיר היו אוהבים וידידים זה לזה, ולא היה כל הגיון במריבה זו.

שמועות החלו מהלכות בעיר שהרב החדש, הרה"ק רבי משה יוסף, אין דעתו נוחה מאחד הדיינים שבעיר. כאש בשדה קוצים התגלגלה שמועה זו, כשהעיר החלה להתפרד לכיתות ולקבוצות, כשאלו מצדדים ברב החדש ואלו מצדדים בדיין הותיק. הבערה ללהב יצאה והמחלוקת גדלה מאוד.

תוקף המחלוקת לא נמשך זמן רב כיון שלאחר כמה חדשים קיבל הרה"ק רבי משה יוסף את הרבנות בעיר אוהעל, מקום רבנות אבותיו הקדושים, והוא עזב את סטרופקוב ופנה לאוהעל, ועל ידי כך שקטה הארץ.

למרות הכל לא הייתה כל מחלוקת בין הרה"ק משינאווא עצמו עם הרה"ק רבי משה יוסף, שהיה כאמור אחיינו - חתן אחיו, והקשר המשפחתי היה על הצד היותר טוב. כך היה הרה"ק רבי משה יוסף מגיע ממקום רבנותו באוהעל לשבות בשינאווא. באחת הפעמים שבא רבי משה יוסף לדודו בשינאווא, פתח עימו הרה"ק משינאווא בדברים ושוחח עימו אודות שר המלחמה ההונגרי 'טיסא'. הרה"ק משינאווא האריך בסיפור והנרות דעכו ועמדו להיכבות. ביקשו הגבאים לומר להרה"ק משינאווא שעוד מעט תשתרר חשיכה וכי ראוי להקדים ולקום

לעצמי שמא דעתי על כך מגיעה מחמת פנייה ו'נגיעה' שיש לי, והיא מצד מידת העצלנות, שאין בכוחי לכתוב מכתב. בשל כך החלטתי שתחילה עלי לכתוב את המכתב, וכך בוודאי לא תהיה לי פנייה לכאן או לכאן, ורק לאחר מכן אחזור ואשקול שוב את דעתי על השידוך.

הוציא הרבי את המכתב מחיקו והראה לחסיד: הנה ראה נא בעיניך שכתבתי את המכתב, ועתה יכול אני לומר לך בלב שלם שאין אני מוכן לשלוח מכתב זה, כיון שאיני מסכים עם השידוך.

המשיך ה'דברי יחזקאל' ואמר: בזה עלה ברעיוני לפרש את לשון הפסוק בפרשת השבוע (בראשית מב ז): 'וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אָחָיו וַיִּפְרָם וַיִּתְנַכַּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קָשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵאֵין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁבֵר אֶכְלָה, וְתִרְגַּם אֲנֹכְלוּס: וְחֹשֵׁב מֵא דִּמְלִיל עֵמָהוּן וּמְלִיל עֵמָהוּן קִשְׁיִין...

כי הנה יוסף הצדיק סבר שראוי הוא לאחיו שישבלו מעט, כדי שצער זה שלהם יהיה כפרה עבורם על מעשיהם. אלא שבד בבד היסס יוסף הצדיק וחשב: שמא דעתו זו באה לו בשל רצון הנקמה שיש לו עליהם. ביקש יוסף הצדיק לבדוק לעצמו את מניעיו ועשה זאת באופן זה: הלא אדם שנוקם בחברו אין הוא בורר במילים ושוקל את דבריו, שהרי תאוות הנקמה בוערת בו. אולם אדם שחושב על כל מילה ומילה שהוא מדבר, בוודאי שאין כוונתו לנקמה, וכך הוא שעשה יוסף הצדיק שחשב ושקל את דבריו במאזני צדק.

זה מה שהוקשה לתרגום על הנאמר אצל יוסף הצדיק, 'ויתנכר אל אחיו', שלכאורה, כיצד עשה כן, ומהיכתי תיתי לא חשב שעושה כן מחמת רצונו לנקמה, על כן פירש התרגום שיוסף חשב על כל מילה ומילה שהוציא מפיו, כאילו הוא אדם זר שאין לו נגיעה ואין לו כל שייכות בדבר (הרה"ק רבי יהושע מגאלאנטא הי"ד זיע"א, 'אור פני יהושע' פרשת ויגש).

מעשה בהרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא זיע"א שהיה מתעמק בתלמודו ועלה על רצונו לשאוף מעט טבק. קופסת הטבק הייתה מונחת על השלחן בחדר השני, והרה"ק מפשיסחא כבר החל לפסוע לעבר החדר בו היה מונח קופסת הטבק. אך ברגע האחרון עצר הרה"ק ואמר לעצמו: אין מהראוי שאדם ימלא מיד את רצונותיו, צריך להתאפק קצת! עצר הרבי במקומו ולא המשיך ללכת. אלא שתוך כדי מחשבתו זו חלפה בו מחשבה נוספת: שמא מה שאיני רוצה ללכת לחדר השני הוא בשל מידת העצלנות שיש בי ולא בשל כך שאני מנסה להתגבר על רצונותי?! המשיך בדרכו אל עבר החדר השני, הגיע עד קופסת הטבק, התבונן בה אך לא נגע בה, וחזר כלעומת שבא.

הקהילה את הרב. אמנם פעם אחת יכול הייתי להמנע מכך, וכן אכן עשיתי בדרשת שבת הגדול, אבל אין אני יכול לעשות כך באורח קבע.

אולם הרה"ק משינאווא לא הסכים עמו ודחק בו מאוד להענות לבקשתו ולהפסיק לדרוש, תוך שהוא מגלה לו טפח שהימנעותו מדרשות היא סגולה עבורו לאריכות ימים ושנים וכדי שחיו לא יפסקו חלילה במיתה חטופה.

שיחה זו התקיימה סמוך לשבת תשובה של שנת תרנ"ז, ואכן באותה שבת דרש רבי משה יוסף ברוב עם, ואחר כמה שבועות נסע רבי משה יוסף לעיר אחת, לשבות בה את שבתו כמנהגו, והוא מת בה מיתה חטופה רח"ל ל"ע. בהספדו עליו העיד הרה"ק בעל ערוגת הבושם זיע"א, שניתן לרבי משה יוסף מתנה מן השמים, שיוכל לעורר על ידי כוח דרשותיו אלפים מבני ישראל לתשובה שלמה ולחרטה על מעשיהם, ובשעה שהיה מתחיל לדרוש כבר התעורר העם לתשובה, נהרי דמעות נשפכו ונמס כל לב (דברי שלום, 'רבינו הקדוש משינאווא' ועוד).

פעם אחת כאשר ביקר הרה"ק משינאווא אצל רבי משה יוסף, ובאותו ביקור קיבל גם את חסידיו לעצה ולתושיה. אחד מחסידיו של הרה"ק משינאווא נכנס אליו וסח לו כי הציעו בפניו שידוך נאה ויאה, ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. הוא עצמו מאוד היה רוצה שהשידוך יתקדם על הצד היותר טוב, והשדכן הגיד לו שאם הרה"ק משינאווא יכתוב מכתב המלצה לצד השני, בוודאי יסייע הדבר להתקדמות השידוך. בקשתו איפוא שהרבי יעשה עמו חסד ויואל לכתוב מכתב זה.

נתרצה הרה"ק משינאווא ואמר לאותו חסיד כי אכן יכתוב את המכתב. למחרת חזר החסיד ונכנס לשאול את הרה"ק משינאווא האם כבר כתב את המכתב ושלחו, להפתעתו ענה לו הרבי כי הוא חוזר בו ממה שהשיב אתמול ולדעתו אין השידוך ראוי, ולכן אין ביכולתו לשלוח את המכתב.

אותו חסיד היה מעורב ראשו ורובו במחלוקת ההיא שהתעוררה בסטרופקוב עם רבי משה יוסף, ומאחר ששמע החסיד שרבו שינה את דעתו על השידוך, הוא חשב שהנה הוא מבין את סיבת הדבר: בוודאי הרבי שאל את רבי משה יוסף את דעתו על שידוך זה, ולנקל להבין ולנחש כי רבי משה יוסף הוא זה שהשיא עצה זו לרבי שהשידוך אינו מתאים. ככל שהרה"ק החסיד יותר ויותר התחזקה בו ההשערה כי בוודאי ידו של רבי משה יוסף בעניין זה, ועלה בלבו טרוניה גדולה על כך.

הגיעו טענותיו של החסיד לפני הרה"ק משינאווא והוא החליט לגלות לו גופם של דברים: דע לך כי כבר מתחילה לא הייתה דעתי נוחה משידוך זה עליו ביקשת ממני שאכתוב לך את המכתב, אלא שבאותה שעה חשבתי

קעת מהשולחן. אולם רבי משה יוסף רמז להם שלא יפריעו, כי בדברי הרה"ק משינאווא חבויים רמזים עילאיים וכוונות נשגבות וחלילה להם מלהפריעו.

ומעשה שהיה ביום חמישי בשבת, בתחילת חודש ניסן של שנת תרנ"ו, סמוך ונראה ל'שבת הגדול', כשהרה"ק משינאווא שאל את מקורביו המשמשים בקודש: האם ניתן עדיין לשלוח מכתב דחוף לאוהעל כדי שגיע לשם עד ליום שבת קודש בבוקר.

מששמע הרה"ק משינאווא את התשובה החיובית כתב במהירות אגרת קצרה, חתם אותה במעטפה סגורה, והורה לשלוח אותה במהירות אל רבי משה יוסף באוהעל. בבוקר יום השבת הביא הדוור הגוי את המעטפה לרבי משה יוסף, ומשראה הנמען את שמו של השולח, ואת הכיתוב 'דחוף' בכתב ידו של השולח, הורה שיתחוו מיד את המעטפה באופן המותר על ידי גוי.

לתדהמתו הגדולה של רבי משה יוסף ראה באגרת כי דודו פוקד עליו שלא ידרוש השבת את 'דרשת שבת הגדול' כמנהגו וכמנהג רבני ישראל בכל אתר ואתר מקדמת דנא, אלא זו בלבד שיסתפק באמירת תמצית דיני חג הפסח, ככל משפטו וחוקתו. את המכתב חתם הרה"ק משינאווא בתפילה ותקוה להשי"ת שהדבר יהיה לטובתו.

בהגיע מועד דרשת שבת הגדול, כפי שנקבע והודיעו על כך כבר מערב שבת התכנסו כל בני העיר אוהעל אל בית המדרש הגדול שהתמלא על גדותיו. רבי משה יוסף עלה על מקומו, בעמוד שלפני ארון הקודש, ובטרם פתח בדברים קרא את המכתב של הרה"ק משינאווא אליו, והצטדק לפני הקהל הגדול על שאין באפשרותו לעבור על פקודת המלך ולהפר את ציווי של צדיק הדור. זו הסיבה, הודיע הרב לשומעי לקחו הנדהמים, כי הוא לא יאריך בפלפולא דאורייתא ובדברי אגדה המשיבים את הלב, אלא זו בלבד הוא שירה להם את הדינים הנחוצים לחג הפסח, הלכות פסוקות כדת וכדין.

דרכו של הרה"ק משינאווא בחודשי הקיץ היה לנסוע אל מעיינות הישועה במרחצאות העיר קרעניץ, שהייתה סמוכה להונגריה. בין רבני הונגריה שנהרו להסתופף בצילו היה גם רבי משה יוסף שעם פגישתו עם הרבי הביע בפניו את השתוממותו על המכתב שקיבל ממנו בשבת הגדול.

לפליאתו הרבה נענה לו הרה"ק משינאווא כי אין כוונתו רק לשבת הגדול בלבד אלא זו היא הוראה לכל השנה כולה, ולדעתו יש עליו להימנע כליל מלדרוש ברבים.

הצטדק רבי משה יוסף ואמר: רב אנכי בארץ הונגריה, ושם הוא מנהג המקום שאין רב יכול לכהן מבלי לדרוש לבני עדתו מפעם לפעם. זהו חלק בלתי נפרד מתנאי ההעסקה של

מילין יקדין וחדושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהעזרא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזַרְתָּא

חֲזַתָּא דְאֲזַרְיִתָּא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

דרך הצדיקים להשפיע שפע פרנסה לישראל

עלינו, אבל בבתינו יהיה לנו כל טוב, כדמיון הסוס שאמנם בהיותו בשוק חוסמים את פיו ברסן ונראה כעני שאינו יכול לאכול, אך בבואו לביתו פותחים לו את הרסן ומאכילים אותו כל טוב. וכדכתיב (תהלים קיב ג) 'הון ועושר בביתו'.

השפע מסלק העניות במצוות

וכך פירש מהר"י מבעלזא ע"ה על מה שאמרו חז"ל (ב"ק צב.) בטר עניא אזלא עניותא, שבפשוטו היינו שהעניות הולכת ונדבקת אחרי העני. אך בדרך רמז פירש, שהאותיות שאחר אותיות 'עני' בסדר האלפא ביתא הם אותיות 'כסף', שלאחר האות ע' נמצאת האות פ', לאחר נ' היא האות ס', ולאחר האות י' נמצאת האות כ', הרי לך אותיות כסף, וזה 'בטר עניא אזלא עניותא' שע"י האותיות שאחר ה'עני' שהם כסף, 'אזלא עניותא' הולכת ומסתלקת העניות, וכדברינו, שע"י שיש להם שפע לישראל מסתלקת מהם עניות במצוות שיכולים ע"י כך לקיים תורה ומצוות בהידור.

כעין זה יש לפרש גם דרשת חז"ל (ב"ק פג:) על הפסוק (שמות כא כד) 'עין תחת עין' שיתן לו ממון דמי העין, כי אותיות 'כסף' הם תחת אותיות 'עין', והחובל בעין חבירו יתן לו 'כסף' שהוא 'תחת עין'. ואם אמנם בגלות נתקיים בנו 'ויצא מבת ציון כל הדרה' (איכה א ו) מן הדין שגם את ההדר הזה של 'יאה עניותא לישראל' יצא מבת ציון ויהיה לכל ישראל שפע רב וכל טוב סלה.

השמח בחלקו זוכה לעשירות

עצה לעשירות ניתן ללמוד מדברי הגמרא אלו 'בטר עניא אזלא עניותא', שלפי זה נראה שגם העשיר הולכת אחרי העשירות והוא מוסיף להתעשר. אך צריך להבין הכיצד באה אליו העשירות הראשונה, ובמה הוא שונה מן העני שכבר מתחילתו הלכה אחרי העניות. אלא תחילת העשירות היא כשהאדם שמח בחלקו, ועל ידי שמסתפק בחלקו ושמח בו הרי הוא עשיר, וכיון שהוא עשיר השמח בחלקו זוכה שתלך אחרי העשירות גם במובן הפשוט ויהיה מתעשר והולך.

רק כלפי חוץ נאה להם לישראל להיראות עניים

וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמַצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ (מב א). כתב רש"י: 'למה תתראו' - למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים. דהנה, מדרך הצדיקים להמשיך שפע פרנסה והרחבה על בני ישראל, ואף שיעקב אבינו ע"ה אמר למה תראו עצמכם כאילו אתם שבעים. כל זה בפני האומות, אבל בתוך הבית פנימה מן הראוי שיהיה לכל יהודי כל צרכו בהרחבה שיוכל לקיים מצוות ה', כמו כבוד שבת ולגדל את בניו לתלמוד תורה וכן שאר המצוות, לפיכך היו הצדיקים פועלים בכל עת להמשיך על ישראל שפע רב בהרווחה. בהקשר לזה מובא מאמרו של הרה"ק החוזה

מִילְתָּא דְפַלְיָאָה

יראת ה' - נותנת חיים נצחיים

זאת עשו וחייו את האלקים אני ירא (מב, יח).

ככל שיש יראת ה' בקרבו, כך יכול להם לתאוות ולזכות לחיים בזה ובבא, כמו שאמר יוסף הצדיק 'זאת עשו וחייו את האלהים אני ירא', כי מידת היראה היא הנותנת לאדם את הכוח להגביל את תאוותיו ולצמצם אותן לכל יחריבו את עולמו. שכן כשאין בליבו יראת ה' סופו להגיע למיתה וכליון, כמו שאמר אברהם אבינו (בראשית כ, יא) 'רק אין יראת אלהים במקום הזה - והרגוני', הן לעולם הבא שיפסיד עולמו בהימשכו אחר הדברים המנוגדים בעצם לעבודת ה', כפי שכתב בחובות הלבבות (שער חשבוה"נ פ"ג): 'וכבר אמר אחד מן החכמים, כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא'.

והן בעולם הזה כשאין יראת ה' אזי והרגוני, שטובע ומסתבך בתאוות שאין להם סוף, שכבר אמר החכם מכל האדם (קהלת ו, ז) 'וגם הנפש לא תימלא' ואמרו (קה"ר א יג) 'אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו', נמצא, כי אף אם סובר בדעתו שיתן לעצמו מעט ויספיק לו, ידע כי כבר קדמו לו חכמים וצדיקים רבותינו הקדושים ע"ה וקבעו כי לא יתכן בעולם הזה למלאות תאוותו, ורק 'יראת ה' תוסיף ימים' (משלי י, כז) בהיותו מתגבר על תאוותיו והולך ביראת ה' כל היום, ועל כן נח שהיה מתהלך ביראת ה' הציב גבול להינצל משטף מים רבים שגברו בדורו, וע"י זכה להינצל ממי המבול, ואף זכה שממנו הושתת העולם מחדש לחיים מחודשים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

המרחם על הבריות - בחינם

מזכויותינו לא היה באפשרותנו שהרי מה אנו ומה חיינו, אם כן מה נעשה ונחיה, מי יעמוד לנו בפרץ. תשובה לדבר למדנו בפעולות שנקט הרשב"י הקדוש, שכאשר עושה אדם טובה למישהו אחר ואין בידו הנאה מזה וכל חפצו בדבר הוא להיטיב לאחר, זוכה שמן השמים מתעוררת מידת הרחמים להשפיע עליו מתנת חינם בחסד וברחמים ישועה ושמירה מכל רע, ואם יש בידו זכויות יישארו הם בשלימותם מבלי שינכו לו מהם.

יעקב אבינו יעץ לבניו שיתנהגו בחסד חינם ביניהם ובכך יתעוררו עליהם רחמים מן השמים

בכך נשוב לדברי יעקב אבינו ע"ה 'ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש', שהמשמעות היא שלבני יעקב יהיה רחמים, וכי מה זה יסייע אם ליוסף לא יהיה רחמים עליהם. מבאר רבי שלמה קלוגר ע"ה כדברינו, שיעקב אבינו ע"ה ראה שזקוקים כאן לרחמים גדולים מן השמים, הרי שמעון איננו, ויוסף איננו, ועכשיו הם לוקחים גם את בנימין הצעיר, מה יעשה וכיצד יעורר רחמים על בניו.

לכן יעץ להם יעקב אבינו עצה טובה, הלוא הקדוש ברוך הוא מתנהג עמנו במידה כנגד מידה, כמאמרם ז"ל (שבת קנא): כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, אנא התנהגו ברחמים לפני האיש, כלומר, עשו מעשים טובים גם אם לא תרוויחו מכך כלום, ותרחמו אחד על השני 'לפני האיש', כלומר קודם שתגיעו אל האיש, ומיד שתרחמו על אחרים ממילא ינהגו עמכם מן השמים מידה כנגד מידה, או אז תבוא בלב האיש רחמים גדולים, כי יסייעוכם מן השמים במתנת חינם להצילכם ולהטיבכם, עד כאן דבריו. ואולי אפשר לבאר כוונתו על בנימין, שירחמו עליו וישמרו עליו ובזכות זה יזכו לרחמים.

העצה לעשות חסד חינם עם הבריות ובכך זוכים לניסים בתורת צדקה

במה תלוי הדבר, הכיצד יזכה אדם לניסים בתורת צדקה ולא ינכו לו מזכויותיו. מבאר הבן איש חי ע"ה כי הדבר תלוי בדבר אחד - האם אוהב לעשות חסד חינם עם הבריות, ואם עושה להם הצדיק טובה אף אם לא יהיה לו עצמו שום טובה והנאה מכך, נוהגים עמו מידה כנגד מידה ממנו ויעשה לו הקדוש ברוך הוא ניסים ונפלאות בתורת צדקה ומתנת חינם כפי שעושה הצדיק הזה טובות לאחרים חינם, ולא ינכה לו ה' מזכויותיו.

רשב"י עשה חסד חינם ותיקן דבר בלי הנאה כלשהו לעצמו

הוא הדבר שחפץ התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי ע"ה שלא ינכו לו מזכויותיו מאומה, לאחר שנעשה לו נס כשהתחבא במערה במשך י"ב שנים ונבראו בשבילו החרוב ומעין המים, וכן ניצול שם מרודפיו, ולאחר הי"ב שנים בטלה הגזירה, לפיכך טיהר את עיר טבריה מטומאתה כשסימן מקום הקברים, וכך יוכלו הכהנים לעבור בעיר זו, ואף שרשב"י עצמו לא היתה לו טובה מכך שהרי לא היה כהן, ובכלל לא דר בעיר זו, כך שלא הייתה לו מזה שום הנאה, אכן בפעולותיו הברוכים פעל שיתנהגו עימו משמי שמיא מידה כנגד מידה וכך זכה לנס בחסד ורחמים מבלי שינכו לו מאומה.

מרשב"י נלמד עצה כיצד לחיות עם ניסים ושיישארו הזכויות בשלימותם

וממנו הלימוד לכל אדם שהרי כולנו חשופים לכל פגעים חלילה, אם כן נחוץ לנו ניסים לחיות בעולם הזה בבחינת על ניסוך שבכל יום עמנו, ואפילו אין בידינו זכויות, ולכן גם אם היינו חפצים שינכו חלילה

דיוק בתפילה שהתפלל יעקב אבינו על השבטים

וְאֵל שְׁדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לְפָנַי הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אֲחֵיכֶם אַחַר וְאֵת בְּנֵימִין וְאֶנִּי כְּאֲשֶׁר שְׁכַלְתִּי שְׁכַלְתִּי (מגיד).

פירש רש"י: מעתה אינכם חסרים כלום אלא תפילה, הריני מתפלל עליכם. 'ואל שדי' שדי בנתינת רחמיו, וכדי היכולת בידו ליתן, יתן לכם רחמים, זהו פשוטו. ומדרשו, מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין.

ויש לדקדק שהיה לו לומר 'יתן עליכם רחמים לפני האיש' או יאמר 'יתן רחמים להאיש', שהרי רצונו שירחם עליהם יוסף ולא שהם ירחמו על יוסף.

יש צדיקים שהשם יתברך עושה בשבילם ניסים בלי לנכות מזכויותיהם

כהקדמה לתירוצו הנפלא של רבי שלמה קלוגר ע"ה (חכמת התורה כת"י תקפ"ו, תקצ"א) המלמד אותנו לקח בעבודת ה' ובענין המידות טובות, נביא את הסיפור המובא בגמרא (שבת לג): על רבי שמעון בר יוחאי, שכאשר יצא מהמערה אמר הואיל ואיתרחיש ניסא ניזול ואתקין מילתא, ומבאר רבינו הבן איש חי ע"ה (בן יהוידע שם), על פי מה שאמרו חז"ל (שם לב.) אם עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו, אך ישנם צדיקים שנעשה להם כמה וכמה ניסים ואין מנכין להם מזכויותיהם, וזאת שהקדוש ברוך הוא עושה להם ניסים ונפלאות בתורת צדקה ובשל כך אינו מנכה מהזכויות, כי הניסים לא ניתנו תמורת הזכויות, וזהו כוונת הפסוק (תהלים כד ה) 'שא ברכה מאת ה', וצדקה מאלהי ישעו'.

כפרת חטא מכירת יוסף

עלו לשלום אל אביכם, וכתב רבנו בחיי שהוא רמז לעשרת הרוגי מלכות שיעלו בשלום לאביהם שבשמים, ובריקאנטי (בראשית לז כז) כתב רמז לכך, ששמות הרוגי מלכות עולים כמנין שמות השבטים.

ישראל, ועיקר כפרתם של השבטים הייתה בהריגתם של עשרה הרוגי מלכות, והיו עשרה הרוגי מלכות כנגד עשרת השבטים שהשתתפו במכירה. וזהו שנרמז בדברי יוסף אל אחיו 'ואתם

עשרה הרוגי מלכות כנגד עשרת השבטים

וְאַתֶּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם (מד יז). חטא מכירת יוסף מתגלגל והולך בכלל

השמה בחלקו

עפ"י פירש את דברי חז"ל: אין אדם מת וחצי תאותו בידו, היינו שאין אדם נקרא מת אלא א"כ מתהלך הוא בתחושה שחצי תאותו בידו ואינו מסתפק במה שנתן לו השי"ת.

דעת קנית מה חסרת'

עפ"י דברים אלו יבוארו דברי חז"ל (שם ובויק"ר פ"א): 'דעת קנית מה חסרת, דעת חסרת מה קנית', כלומר אם קנית דעת היינו שהשכלת בדעתך להבין כי כל אשר בידך נגזר מן השמים בחשבון מדוקדך לטובתך ולתיקון נפשך בעולם, 'מה חסרת' כי כיון שהבינות זאת ממילא אין אתה חסר כלום כי שמח אתה בחלקך, אך אם חסרת דעה זו ותאב אתה תמיד להוסיף על אשר בידך, ממילא 'מה קנית' כי ככל אשר יהיה בידך לא תבוא אל השמחה והשלימות שהינך מבקש.

בזה נראה לפרש את הנאמר במשלי (כד ד): 'ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים', 'ובדעת' - היינו באם יש לאדם דעת להבין ולשמוח בחלקו שניתן לו מהשמים, בזה 'חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים', כי העשירות תלויה בדעת ובלא היא אף כשיש לאדם ממון הרבה חדריו ריקנים מכל הון היות ותאב תמיד להוסיף על חלקו.

דוד המלך ע"ה אמר בתהלים (לד יא) 'כפירים רשו ורעבו ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב', ומדוע לא אמר בלשון שיהיה להם כל טוב רק 'לא יחסרו כל טוב', וההסבר הוא כנ"ל שאלו הדורשים את ה' ומחפשים קרבתו מבינים הם בדעתם כי כל שבידם מתנת שמים הוא ואינם רעבים ליותר, וממילא אף כשאין להם 'לא יחסרו כל טוב'.

בתשובה, ומקבל הכל בשמחה ובאהבה, וממילא יש לו כל צרכו ועל כן עשיר הוא, כיון שאינו חש שום חסרון כלל.

אמור מעתה כי עניות ועשירות אינו דבר התלוי במציאות אלא הכל תלוי בדעת האדם ובמחשבתו, שאם קובע בדעתו שהכל טוב ויש לו כל מה שצריך ואינו דואג על מצבו ואינו מתאוה לשום יתרון אלא שמח בחלקו ומסתפק במה שיש לו הוא הנקרא עשיר, אף אם באמת פרנסתו מצומצמת מאוד כל זמן שאין העניות מבלבל ומפריע דעתו ומחשבתו אין זה עניות, ולעומת זה אם אין האדם קובע בדעתו שיש לו כל צרכו ואינו מסתפק במה שיש לו ורוחו נשבר בקרבו על מה שאין לו יותר, הרי הוא עני ואביון אף אם באמת ביתו מלא כסף וזהב, שכיון שהוא משתוקק ומתאוה ליתרון ואין לו שביעות רצון אין לך דל ואביון גדול מזה, וכן הוא בכל המאורעות והתלאות הבאים על האדם, כגון שיש לו ירידה כלשהי במצבו או ח"ו יסורים ומכאובים או רדיפות ח"ו, אין זה נחשב לחסרון אלא אם כן מפריע לו ומבלבל דעתו ומחשבתו, אבל אם יאמין בהשי"ת שהכל מאתו יתברך ויפנים בדעתו שמפי העליון לא תצא הרעות ואין רע יורד מן השמים, ויקבע בדעתו שהכל לטובתו ממילא לא יחסר לו מאומה.

זהו מה שאמרו 'אין עני אלא בדעת', המושג של עניות אינו אלא בדעתו של אדם, אם יש חסרון בגופו או בממונו אין זה נחשב לחסרון רק אם מעבירו על דעתו, לא כן אם מאמין שכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד, אזי לא חסר לו דבר בעולמו ועשיר הוא, ולעומת כן אף כי יעשיר וירבה כבוד ביתו אם בדעתו שאינו שבע מזה ועדיין מחסורו נלגד עיניו הרי עני הוא.

ויצבר יוסף בר כחול הים וגו' (מא, מט). המושגים עניות ועשירות מתפרשים בעינינו בדרך כלל ביחס למעמדו הכלכלי של האדם, יש אדם שזכה משמים לרחבות ושפע ממוני גדול והוא הנקרא 'עשיר', ולעומתו יש את האביון התאב לכל דבר, אשר בכיסו אין כלום ומתהלך בעירום ובחוסר כל ומחזר על הפתחים לאסוף פרוטה לפרוטה כדי להביא לחם לפי עולליו, והוא הנקרא 'עני'.

מעתה צריכים אנו להבין כיצד אמרו חז"ל (נדרים מא): 'אין עני אלא בדעת', ומדוע קבעו לומר כן שהעניות מתפרשת רק ביחס לדעתו של אדם אם מרובה היא או מועטת, ולא כללו בדבריהם את העני המוכר לנו מאז ומתמיד שאין לו במה להחיות נפשו ועני הוא באמצעים לפרנס ביתו.

ביאור נפלא לדבר מצאנו בספר מעיין החכמה (נח ד"ה ויאמר) מהרה"ק אשר צבי מאוסטרהא זלה"ה שהפליא להסביר הענין, וזה תוכן דבריו בתוספת ביאור: הנה אף האדם אשר מתברך בעשירות מופלגה ויש לו בתים מלאים כל טוב עדיין יתכן שהוא עני ואביון במהותו, כי העני הוא זה שחומד ומתאוה למה שאין בידו, וכפירושו המלה 'אביון' שהוא תאב לכל דבר, ולפי זה אף מי שיש לו הון ועושר בביתו אם אינו שמח בחלקו ואינו מסתפק במה שיש לו, איש כזה אינו נקרא עשיר כי אם אביון ועני גמור, וכמו כן להיפך אף אם האדם הוא עני ורש ואין בידו פרוטה לפורטה, יתכן לאמיתו של דבר שעשיר הוא, כיון שאינו דואג ומתאנח על מצבו ואין הדחקות והעניות מפריעים סדר יומו כי הוא שבע רצון ושמח בחלקו באמת, וגם יש לו אמונה שלמה בהשי"ת שהכל לטובתו להביאו אל מדריגתו ולהחזירו

המפתח לחיי קדושה בעולם הזה

הקדושה של יעקב אבינו, ונגזר עליו לרדת לבדו לגלות במצרים, גם שם שמר מכל משמר על קדושתו, ועמד לבדו בניסיון הקשה, ומכוחו הגדול קבלו בני ישראל להישמר בקדושה בגלות מצרים, ולרוב קדושתו נבקע בפניו הים בשביל כלל ישראל, וזכה שיהיה ארונו מהלך בצד ארון הברית, וכך הוא לדורות עולם שהתחזקות בשמירת היסוד פותחת דרך לחיות בעבודת ה'.

וכך אמר להם יוסף הצדיק לאחיו 'זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא', על ידי שתעשו כמעשי להיזהר ולהישמר בכל עניני הקדושה, בכך תזכו לבוא לחיות בעבודת ה', כי יוסף הצדיק ביראתו האמיתית זכה לעמוד בניסיונות קשים ביותר, וגם כאשר יצא מביתו מלא

זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא (מב יח). המפתח לחיי קדושה בעולם הזה היא כפי התחזקות האדם במידתו של יוסף הצדיק, ומידה זו היא מידת היסוד וממנה היסוד לכל מדרגות האדם בעבודת ה', וכפי מה שמקדש האדם עצמו בכל עניני קדושת היסוד כך נפתחים לו שערי רוחניות ועבודת ה', והוא זוכה לראות מראות אלוקים כמו שכתוב (תהלים סג ג) 'כן בקודש חזיתך'.

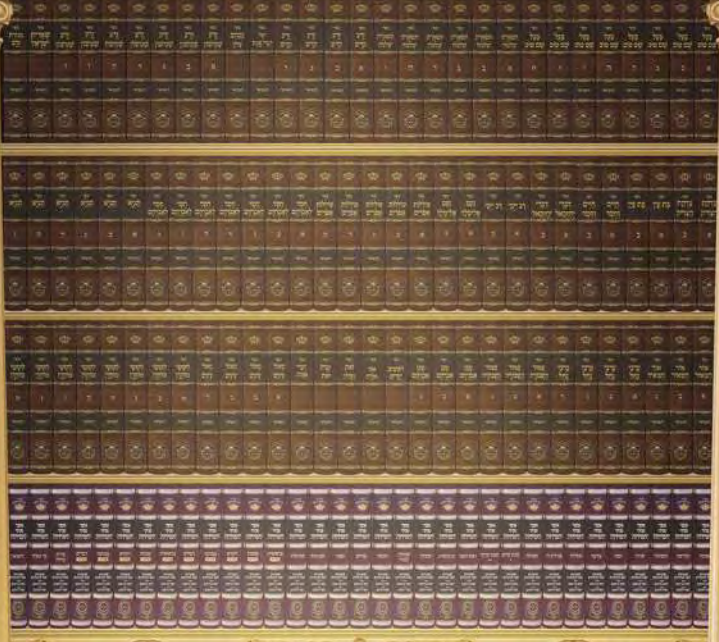
יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לצטט ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 נעיצוב ועימוד: שוקי קטר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אזהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com